Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פּרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפּארטייאישע פּאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 77/1372 | Łódź, Czwartek 29 marca 1928 r. | וואָכענטאָג אוישגאַבע | לאדז, דאנערשטאג ח׳ ניסן תרפ״ח | Nr. 77/1372

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פּעטריקאווער 21, טעל. 24-71.

געוויילט 5 וויצע=מאַרשאַלקעם און 9 סעקרעטאַרן

דאס „איינסעל“ נישט אנטייל גענומען אין די וואַהלען און נישט אנגענומען קיין מאַנדאַטן אין סיים=פּרעזידיום. — די געמיטער בערוהיגען זיך.—פּאַרשלאַג וועגן פוּלשטענדיגער אַמנעסטיע.—מאַרשאַלעק דאשינסקי ביים מלוכה=פּרעזידענט.—דעפּ. ראזמארין סעקרעטאר פוּן סיים.

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) נאָך דער שטורמישער זיצונג פון סיים איז היינט פאַרמיטאָג אין סיים געווען פולשטענדיג רוהיג, אַ חוץ עטליכע שטענדיגע קולואַרען־רעפּוטאַטען האָט מען קיינעם נישט געזעהען, די קלובען אַ חוץ דעם „איינסעל“ האָבען זיך נישט געהאַט וועגען וואָס צו בעראַטען.

די בעראַטונגען פון „איינסעל“.

נאָך דער בעראַטונג אין בעלוועדער האָט דאָס פּרעזידיום פון רעגירונגס־בלאָק באַלד אינדערפריה אָנגעהויבען די בעראַטונגען. האַלב דריי האָט זיך אָנגעהויבען די זיצונג פון דער גאַנצער פערזאַמלונג און דריי אַ זייגער פון גאַנצען קלוב, קיין שום אָפיציעלע קאָמוניקאַטען זענען נישט אַרויסגעגעבען געוואָרען. אין די קולואַרען זענען אַרומגעגאַנגען די פערשידענסטע קלאַנגען וועגען פּוטשאַנדערלאָזען דעם סיים, אָפּלעגען די סעסיע א. אז. וו. די אונרוהיגקייט איז אָבער שפּעטער פערשוואונדען, ווייל מ׳האָט זיך דערוואוסט, אַז אויף דער נאָהענטסטער צייט זענען די ענינים נישט אַקטועל. מ׳האָט שוין אויך געוואוסט, אַז די דעפּוטאַטען פון „איינסעל“ וועלען נישט אַנטיילנעהמען אין די וואַהלען פון די וויצע־מאַרשאַלקעס און סעקרעטאַרען און וועלען נישט אָננעהמען קיין שום מאַנדאַטען אין סיים־פּרעזידיום. מ׳האָט אויך געשמועסט, אַז דער רעגירונגס־קלוב וועט לייענען אַ דעקלאַראַציע, אין וועלכער ס׳וועט געזאָגט ווערען, אַז נעגען דער פּערזאָן פון דאַשינסקי האָבען זיי גאָרנישט, דאַשינסקי איז אָבער אַריינגעצוינגען געוואָרען אין אַ פּאָליטישער אַפּערע און דאַרף דעריבער רעזיגנירען, די דעקלאַראַציע איז נישט געלייענט געוואָרען.

מאַרשאַלעק דאשינסקי אין סיים.

11 אַ זייגער איז אין סיים־בנין געקומען מאַרשאַלעק דאַשינסקי. פאַר איהם האָבען זיך פאָרגעשטעלט די בעאַמטע פון דער סיים־קאַנצעלאַריע מיט׳ן דירעקטאָר פּאָמיקאַלסקי בראש, נאָכדעם האָט דער מאַרשאַלעק אויפגענומען דעם פאָרשטעהער פון קלוב פון די סיים־קאָרעספּאָנדענטען.

די זיצונג פון סיים.

4 אַ זייגער האָט זיך אָנגעהויבען די זיצונג פון סיים. צוערשט האָבען אָפּגעגעבען די שבועה עטליכע רעפּוטאַטען, וואָס האָבען נאָך נישט געהאַט בעשוואוירען. נאָכדעם איז מען צוגעטרעטען צו וועהלען פינף וויצע־מאַרשאַלקעס און 9 סעקרעטאַרען, עס זענען אָפּגעגעבען געוואָרען 404 שטימען, אונגילטיגע 152, גילטיג 252, אַנ׳אַבסאָלוטע מעהרהייט האָט דעריבער אויסגעמאַכט 127, עס האָבען בעקומען שטימען וואזשניצקי („וויזוואָלעניע“) 246, מאַרק (פּ.פּ.ס.) 239, ראָמבסקי (פּויערים־פּאַרטיי) 230, וואַהאַיקעוויטש (אוקראַינער) 201 טשעטווערטינסקי (ענדעק) 214, ר״ר טהאָן („קאָלאָ“) 14, דעמבסקי („פּיאַסט“) 11 שטימען, די ערשטע פינף זענען אַלזאָ אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס וויצע־מאַרשאַלקעס, צווישען די 9 סעקרעטאַרען איז אויך געוועהלט געוואָרען דער יודישער דעפּוטאַט ראָזמאַרין.

די פּ.פּ.ס.׳שע פראַקציע האָט דאַן אַריינגעטראָגען אַ

פאַרשלאַג וועגן פּאָליטישע אמנעסטיע

דער פּאָרשלאַג לויטעט: אַלס אָנדענק פון עפנונג פון קאָנסטיטוציע־סיים זאָל די רעגירונג אַרויסגעבען אַ פולשטענדיגע אַמנעסטיע פאַר אַלע פּאָליטישע, סאָציאַל־ווירטשאַפטליכע, נאַציאָנאַליטעטען און רעליגיעזע פערברעכענס, וועלכע זענען בעגאַנגען געוואָרען ביז דעם 27־טען מערץ 1928 איינשליסליך, די אַמנעסטיע דאַרף אָבער נישט חל זיין אויף שפּיאָנאַזש־פערברעכענס לטובת אַ פרעמדער מלוכה און אויף פערברעכענס, וואָס זענען בעגאַנגען געוואָרען צוליב געלד.

דער פאָרשלאַג איז אָפּגעשיקט געוואָרען אין דער קאָנסטיטוציע־קאָמיסיע.

די אוקראַינער און ווייס־רוסען האָבען אַריינגעטראָגען אַ דרינגענדען פאָרשלאַג וועגען די מיסברויכען, וואָס זענען בעגאַנגען געוואָרען בעת די וואַהלען. די דרינגליכקייט פון דעם פאָרשלאַג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען מיט 195 שטימען געגען 187, דער פאָרשלאַג איז אָפּגעשיקט געוואָרען אין דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיסיע.

דער מאַרשאַלעק האָט דאַן אויפגעפאָרערט די סיים־קלובען אַריינצוטראָגען אין דער סיים־קאַנצעלאַריע זייערע קאַנדידאַטען אין דער ביוּרושעט־קאָמיסיע, כדי די ראָזינע קאָמיסיע זאָל שוין קענען מאָרגען אָפּהאַלטען איהר ערשטע זיצונג.

היינט אַ זיצונג פון סיים.

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג קומט פאָר אַ זיצונג פון סיים מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: ערשטע לעזונג פון ביוּרושעט־פּראָוויזאָריום פאַר דער צייט פון 1־טען אַפּריל ביז׳ן 1־טען יולי, אויסערגעוועהנליכער אינוועסטיציע־ביוּדזשעט און פרעלימינאַר פאַר 9־1928.

פרייטאָג נאָכמיטאָג וועט ווידער פאָרקומען אַ זיצונג פון סיים, וואו דער ביוּרושעט־פּראָוויזאָריום וועט אָנגענומען ווערען אין דער 2־טער און 3־טער לעזונג. שבת וועט פאָרקומען אַ זיצונג פון סענאַט, וואו ס׳וועט ענטגילטיג אָנגענומען ווערען דער ביוּרושעט־פּראָוויזאָריום, אַזוי אַז דעם 1 אַפּריל וועט אַלץ זיין פערטיג.

סיים= און סענאַט=מאַרשאַלקעס ביים מלוכה=פּרעזידענט.

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג איז דער סענאַט־מאַרשאַלעק פּראָפ. שימאַנסקי געווען מיט אַ וויזיט ביים מלוכה־פּרעזידענט און פון דאָרט איז ער אָפּגעפאָהרען אין בעלוועדער, וואו ער איז אויפגענומען געוואָרען דורכ׳ן פּרעמיער מאַרשאַל פּילסודסקי.

האַלב זעקס איז אין שלאָס געקומען דער סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי און איז אויפגענומען געוואָרען דורכ׳ן מלוכה־פּרעזידענט, היינט וועט מאַרשאַלעק דאַשינסקי זיין אין בעלוועדער ביים מאַרשאַל פּילסודסקי.

מאַרשאַל פּילסודסקי קאָנפערירט מיט׳ן וויצע=פּרעמיער.

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) האַלב באַיינס בייטאָג איז אין פּרעזידיום פון מיניסטאָרען־ראַט געקומען דער מאַרשאַל פּילסודסקי און אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט׳ן וויצע־פּרעמיער באַרטעל.

פּולקאָווניק סלאַוועק האָט געהאַט אַ לענגערן פריינדשאַפטליכען שמועס מיט׳ן סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי.

אויסלענדישע פרעסע=שטימען.

די בערלינער צייטונגען ברענגען אויף דער ערשטער זייט אָפּשאַצונגען פון די מאַרשאַלעק־וואַהלען אין פּוילישען סיים. די צייטונגען האַלטען די געשעהענישען פאַר זעהר וויכטיג און שרייבען, אַז די רעגירונג וועט מוזען דערפון אַרויסציהען די געהעריגע קאָנסעקווענצען.

די מאָסקווער צייטונגען צולעגען די זיצונג פון סיים אויף טעלערלעך, לויבען פערשטעהט זיך די טאַקטיק פון די קאָמוניסטען און וויסען צו דערצעהלען וועגען גרויסע קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציעס צוליב דע ספּערהאַלטען פון די קאָמוניסטישע דעפּוטאַטען.

קאָנפיסקירט צייטונגען.

לעמבערג, 28 (טעלעפאָניש) דער סאָציאַליסטישער „רושעניק לודאָווי“ און דער אָרגאַן פון דער אוקראַינישער „אונדאַ“ — „דילא“ זענען היינט קאָנפיסקירט געוואָרען צוליב די בעריכטען וועגען דער ערשטער סיים־זיצונג.

טאָרן, 28 (א. וו.) אַלע טאָרנער צייטונגען זענען היינט קאָנפיסקירט געוואָרען צוליב ברענגען בעריכטען וועגען די עהערנעכטיגער זיצונג פון סיים.

16-טע מלוכה-לאטעריע

5=טע קלאַס, 18=טער טאג.

25.000 זל. נומער 54228.

15.000 – 54695.

10.000 – 58761.

5.000 – 80394 109243 126973.

3.000 – 14810 40429 52831 60145 67112 71722 88349 101527.

2.000 – 37306 51436 65422 74894 93948 96399 109376 110094 119610 120839.

1.000 – 2591 13511 16797 25896 31652 36554 46846 69423 71946 72368 80228 81732 83224 99154 104728 110926 129219.

600 – 4259 11648 18793 32844 35509 59808 63174 79344 94495 96660 97249 113705 123986.

בעקאַנטמאַכונג.

נעכטען אין 18 ציהונגס-טאָג איז געפאַלען אַ געווינס פון 5000 זל. אויף נומער 126973 אין דער גליקליכסטער קאָלעקטור פון ס. יאַטקא פּיעטריקאווער 22, פּיעטריקאווער 66

לאָסען צו דער 5-טער ווי אויך צו דער 1-טער קלאַס קענען צו בעקומען. זאַפּאָרטיגע אויסצאַהלונג פון וועטליכע געווינסטען

Dr. Med. I. WEINBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02.

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען, באַשטראַהלונגען אין קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6–7. אין דערהיים פון 3–5 נאָכמ.

LEKARZ-DENTYSTA צאַהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08

[illegible]

Dr. med. WOLF EYCHNER

אויגען - קראַנקהייטען און שקושעריע

זגיערזשער 11 טעל. 34-72

נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12—2 ... און דערהיים פון 5-6 ...

Dr. med. BRAUN

23 פּאָלודניאָווא 23.

טעלעפאָן 40-26.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונט.

קאָמוניקאַט. צו דער עפענטליכקייט!

מיר פּראָטעסטירען עפענטליך נעגען דער פערוואַלטונג פון צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד, פּאָלודניאָווע 4, וועלכע האָט אויסגעשלאָסען אַלס מיטגלידער פון פערבאַנד אונזערע געעהרטע פערוואַלטונגס-מיטגלידער, די ה״ה גלאַטמאַן און געלאַסען, צוליב פּאַרטיי-חשבונות.

דערמיט האָט די פערוואַלטונג פון צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד ווידער בעוויזען איהר טענדענץ צו צורייסען די אייניגקייט פון די האַנדווערקער, צוליב וואָס מיר רייסען איבער אַלע בעציהונגען מיט די אונפּראַנטוואָרטליכע פערזאָנען, וואָס שטעהען אין דער שפּיץ פון דער אויבענדערמאָנטער אינסטיטוציע.

מיט דרך-ארץ

די פערוואַלטונג פון שניידער=מייסטער=פעראיין אין לאָדז, פּעטריקאָווער 20.

אנאָנסען אין נייעם פאלקסבלאט“ האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

דאַנקזאָגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכסטען דאַנק דעם ה׳

ד״ר נאַדעל, פּיעטריקאָווער 17

פאַר זיין גוטע בעהאַנדלונג און גענצליך אויסקורירען מיך פון דיפטעריט.

מיט אַכטונג

פעלאַ ראַבינאָוויטש

אַלעקסאַנדראָווסקאַ 48

Dr. med. H. Lajchter

צאַהן=כירורג

קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 66=49

צוריקגעקעהרט.

נעמט אָן פון 1½–5 נאָכמיטאָג. 308

גרויסע ערד=ציטערנישען אין איטאליען

פיל הרוגים און פערוואונדעטע. — קאַלאָסאַלע הזיקות.

ד י ם, 28 (א. װ.) אין דער פראָווינץ אודין איז פאָרגעקומען אַ שטאַרקע ערד־ציטערניש, װעלכע האָט געדויערט צוואַנציג סעקונדען. אין טאָלמעצאָ זענען איינגעפאַלען אַ דריטעל פון אַלע הייזער. די װענד פון דער קירכע האָבען זיך געשפאָלטען, צעהן פערזאָן זענען דערהרג'עט געוואָרען און 40 פערוואונדעט. די ראַזיגע צאָהל איז אָבער נאָך נישט קיין ענטגילטיגע, ווייל די טעלעפאָנישע און טעלעגראַפישע פערבינדונג איז איבערגעריסען געוואָרען. ס'האָבען אויך שטאַרק געליטען די בנינים פון געריכט און קאַזאַרמעס, צוליב דעם וואָס דאָס שפיטאָל האַלט ביים איינפאַלען האָט מען געמוזט איבערפיהרע די קראַנקע אין אַן'אַנדער שטאָט.

מ י לאַ נ ד, 28 (ספּ. טעל.) ס'קומען אָן זייטערדיגע ידיעות װעגען ערד־ציטערנישען, די צאָהל דער'הרג'עטע איז געשטיגען ביז 25, פערוואונדעטע 70.

ר ו י ם, 28 (ספּ. טעל.) אין דער פראָווינץ װענעציג איז צוליב די געוואַלדיגע רעגענס און וואַסער־אויסגיסען פאָרגעקומען אַ פערפלייצונג, דאָס וואַסער האָט פערגאָסען עטליכע שטעט. אין ברענטעלאַ זענען איינגעפאַלען 50 הייזער.

בעפרייט דעם זוהן פון ראַבינער מזא"ה.

מ אָ ס ק ו ו ע 28 (יט"א טעלעגראַפיש) לויט אַ פעראָרדנונג פון דער צענטראַלער מאַכט איז דער זוהן פון ראַבינער מאַז"ה, ד"ר סעדיה מאַז"ה, וועלכער איז געווען אַרעסטירט, איצט בעפרייט געוואָרען.

ווידער אויף אנ'אעראפלאן קיין אמעריקא.

דאסמאל דייטשע לופט=פליהער.

ב ע ר ל י ן, 28 (אַט"ע) דער דייטשער פליהער קאַפּיטאַן קעהל וואַרט אויף דער לאַנגאָנער פליהפלאַץ ביז דער שטורם אויפ'ן אַטלאַנטישען אָקעאַן װעט אַדורך, כדי זיך צו לאָזען אויף זיין אַעראָפּלאַן פון לאָנגראָן קיין אַמעריקאַ.

קראַך אויף דער ניו=יארקער בערזע.

לאָ נ ד אָ ן, 28 (אַט"ע) נאָך אַ צוויי װאָכענדיגע גרויסע האָסע אויף דער ניו־יאָרקער בערזע איז אין די לעצטע צוויי טעג געקומען צו אַ פלוצלונגער בעסע, די וויכטיגסטע אַקציעס זענען געפאַלען מיט צוואַנציג פּראָצענט. די שאָדענס פון די שפּעקולאַנטען דערגרייכען אין די מיליאָנען דאָלאַרען צווייי שפּעקולאַנטען זענען בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכ־שטונדען פון 12—2 און פון 5—7. עסט אויך אָן און לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

ספּעציעל ביליגע פרייזען אויף יום=טוב!!!

Perfumerja S. BUCHWAJC, Piotrkowska 22. Tel. 31-43

האָט צוליב די יום־טובים פערקלענערט די פרייזען פון אַלע קאָסמעטישע אַרטיקלען ווי:

פערפומען, זייפען, פודער, קוויאַטאָווע וואַסער, פערשידענע קרעמען אין = און אויסלענד.

ספּעציעלער אויסוואַהל פון ד"ר לוסטערס קאָסמעטישע אַרטיקלען, וועלכע זענען בעוואוסט מיט זייער גוטסקייט

מודעה לאפרושי מאיסורא!

עס איז בעוואוסט, אַז בכלל איז אויף מאַשין=מצות איסור הקדמונים פון די פאָריגע גאונים וצדיקים זצ"ל, און בפרט

לאָדזער מאַשין=מצות

זענען חמץ גמור,

איז אַ מצוה לפרסם, מ'זאָל זיי אפילו נישט האַלטען פסח אין שטוב.

לאָדזער ראַבינאַט.

וויכטיג פאַר סוחרים!

ס'איז אָנגעקומען אַ פרישער טראַנספּאָרט יום=טוב'דיגע

אוגערקעס

פון די קרעסען מיט אַ הכשר

צו קאָנקורענץ-פרייזען.

צו בעקומען בזשעזשינער 15.

קומט און איבערצייגט אייך!

CYRK

אל. קאָשטשושקי 73

די לעצטע 3 טעג! היינט 8.15 אָוו.

בענעפיס 2 בלומסקי די העלדען דער לופט

Dr. med. NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספּעציאַליסט פאַר סיפילים, טריפּער און הויט-קראַנקה בעהאנדל. פומענער־שוועכע. נעמט אָן פון 5—9 אָוונד

Dr. HELLER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־און ווענערישע קראַנקהייטען.

2 נאַווראָט 2

נעמט אָן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4 - 8 אָוו. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4 5 נאָכמיטאָג. פאַר אָנגבעטענע: טעלעפאָנישע צוזאַמענזעצונגען.

Dr. med. STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, בענוצונג דורך ראַנטגען און קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטראָ־טעראַפּיע. נעמט אָן פון 12—3 נאָכמ. און פון 6—9 אָוונט.

לעטשניצע־פרייזען.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער געעהרטער יודישער בעפעלקערונג, אַז

מאַשין=מצות

איז צו בעקומען אין דער לאָדזער בעקעריי

זאַמענהאָף 15 №

מיט אַכטונג

די פעראייניגטע בעקער־מייסטער, זאַמענהאָף 15

A. P. CZKWIANANC

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 69, TEL. 38-64.

פסח כרמל=וויין כרמל און פאַלעסטינער קאָניאַק

אמאטארען־מעהד פון יאָהר 1914 עלעגאַנטע קוויבערס

זאַל „הזמיר", אַלעי קאָשטשושקי 21.

פרייטאַג, דעם 30-טען מערץ, האַלב 9 אָוועגד און שבת, דעם 31-טען מערץ, האַלב 4 נאָכמיטאָג קומען פאַר 2 גראַנדיעזע

עפענטליכע משפטים

פרייטאַג אָוועגד — „אַ משפט איבער טשאַרלסטאָן, דזשאַז=באַנד און סעקסועלע טענץ".

שבת נאָכמיטאָג — „דער פערראַט פון מאַן און פרוי און ווער איז שולדיג"?

בעשולדיגער — דער בעקאַנטער שריפטשטעלער יואל מאסטבוים | פערטיידיגער — דער בעריהמטער דיכטער אהרן צייטלין

אילוסטרירען דעם טשאַרלסטאָן אין אַ מייסטער-טאַנץ וועט די בעריהמטע טענצערין קאַי וויט. דעם אורטייל טראָגט אַרויס דאָס פובליקום.

בילעטען אין פרייז פון 50 גראָשען ביז 2 זלאָטעס ביי דער קאַסע פון „הזמיר".

צו קאָנקורענץ = פרייזען!

לכבוד פסח!

פערשידענע ווינער שטיהל און גאַלאַנטעריע-מעבעל

פון גרעסטען ביז'ן קלענסטען קוואַנטום פון די וועלט-בעריהמטע און עלטסטע פירמע

Tow. Akc. Fabryki Mebli Giętych

„Wojciechów"

קען מען בעקומען נאָר ביי דעם הויפּט-פערטרעטער אויף לאָדז און אומגעגענד

א. ו. שעראַקאָוויאַק, נאַפּיורקאָווסקי 44 (רוג קילינסקי)

צופאַהר-טראַמוואַי נומ' 17 און 4.

צו קאָנקורענץ = פרייזען!

לאָדז.
29 מערץ 1928.

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז.
29 מערץ 1928.

דער סיים=קאַזוס און זיינע קאָנסעקווענצן.

אַזעלכע פאַקטען, ווי דער, וואָס האָט פּאַסירט ביי דער עפענונג פון דריטען פּוילישען סיים, דהיינו, אַז עס זאָל בענוצט ווערען פּאָליציי, כּדי אַרויסצופיהרען פון זאַל דעפּוטאַטען, — געהערען צו די געצעהלטע אין דער געשיכטע פון פּאַרלאַמענטאַריזם. מ'קאָן זיך דערמאָנען אַזעלכע פאַלען אין דער פּאַרלאַמענט-געשיכטע פון עסטרייך, אונגאַרן, אָבער די פאַלען זענען געווען אַזוי זעלטען, אַז מ'קאָן זיי אָנצעהלען אויף די פינגער. נאָך מעהר ווי די טעריטאָריע פון די הויכשולען, פון אויסלענדישע דיפּלאָמאַטישע פּערטרעטונגען איז דער שטח פון פּאַרלאַמענט בעטראַכט געוואָרען אַלס אומבּפריהרבּאַר, און יעדער פּאַרלאַמענט איז תמיד געווען אויפ'ן העכסטען גראַד עמפּינדליך, ווען איבער זיין מחיצה איז אַריבּערגעטראָטען אַנ'אַנדער אָרדנונגס-מאַכט אויסער דער, וועלכע געפינט זיך אין רשות פון פּאַרלאַמענט-פּרעזידיום גופא.

מ'קאָן נאַטירליך געפינען אַ פאָרמעל-רעכטליכען גרונד פאַר דעם שריט, וועלכען די רעגירונג האָט געמאַכט לגבי דעם סיים; מ'קאָן אויסטייטשען די האַנדלונג אַזוי, ווי דאָס פּרובּען איצט טון די מענער פון דעם סאַנאַציע-לאַגער: אין לעבּען פון פּוילישען פּאַרלאַמענט איז פאַרהאַן אַ מאָמענט, ווען קיין לעגאַלע סיים-מאַכט, וואָס זאָל זיך קאָנען בענוצען מיט איהרע מיטלען, מיט איהר אָרדנונגס-וואַך איז נאָך נישטאָ. דאָס פּרעזידיום פון סיים איז נאָך ניווט קאָנסטיטואירט, די דעפּוטאַטען האָבּען נאָך די שבועה נישט אָבּגעגעבּען. די דעפּוטאַטען זענען נאָך אין פולען פאַרמעלן זין פון וואָרט קיין דעפּוטאַטען נישט און קיין סיים-מאַרשאַלעק איז נאָך נישטאָ דאָס איז דער קורצער מאָמענט, ווען דער פערטרעטער פון מלוכה-פּרעזידענט פערנעהמט זיך צו עפענען די ערשטע סעסיע פון ניי-בעוועהלטען סיים. אין דעם פאַל זאָגען די אויסטייטשער פון סיים-רעגולאַמין, האָט די רעגירונג געקאָנט זיך בענוצען מיט דער מאַכט, וואָס שטעהט אין איהר רשות, מיט דער פּאָליציי געגען די דעפּוטאַטען, וועלכע האָבּען נאָך מאָמענטאַל געבּילדעט אַנ'איינפאַכע פערזאַמלונג.

עס בעהט אָבּער דאָ נישט וועגען טעכניק פון רעגולאַמין אין זיין בוכשטאַבּ. דער שריט פון דער רעגירונג האָט געהאַט אַ וויכטיגען פּאָליטישען זין און האָט אויך אין אַ גרויסער מאָס געווירקט אויפ'ן אויסגאַנג פונ'ם ווייטערדיגען פּאָליטישען מאָמענט— אויף דער וואַהל פון סיים-מאַרשאַלעק. אַזאַ האַנדלונג מצד דער רעגירונג לגבּי דעם סיים און זיינע בעזונדערע מיטגלידער איז מעגליך געווען בלויז ביי דער בעציהונג, וועלכע עס הערשט ביי דער רעגירונג צום סיים בכלל. אַ רעגירונג, וועלכע האָט געקאָנט פריהער אָנזאָגען דעם סיים, אַז געוועהלט ווערען אַלס מאַרשאַלעק מוז דער און דער קאַנדידאַט, אַנדערש וועלען געצויגען ווערען קאָנסעקווענצען, די רעגירונג האָט אויך געקאָנט אַריינברענגען בעוואָפענטע פּאָליציאַנטען אין זאַל פון די זיצונגען און אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון אַ מיניסטער אַרויספיהרען און פערהאַלטען אַ געוויסע צייט עטליכע דעפּוטאַטען.

אויסוועהלענדיג באַלד דערנאָך דעם דעפּ. דאַשינסקי אַלס מאַרשאַלעק אַנשטאָט דעם קאַנדידאַט פון דער רעגירונג, וויצע פּרעמיער באַרטעל, האָט דער נייער סיים ווי ערקלערט, אַז ער וויל זיך נישט לאָזען אָנשרעקען אין אָנוואַרפען דעם אויסשליסליכען ווילען פון דער רעגירונג, אַז אַרבייטען אונטער אולטימאַטומס קאָן ער נישט און וויל נישט.

די וואַהל פון דעפּ. דאַשינסקי, דעם אַלטען און ערפאַהרענעם סאָציאַליסטישען פּאַרלאַמענטאַריער, האָט נאָך אַ מעהר ווייטגעהענדע פּאָליטישע בעדייטונג. מיט דער וואַהל האָט זיך אויסגעקריסטאַליזירט אַ לינקער פראָנט, וועלכער קאָן שטעהן אַנטקעגען דער שטאַרקער רעגירונגס-גרופּע. די לינקע גופא געהען אין דעם פראָנט מיט דעם שווערסטען געמיט, און מאַרש. דאַשינסקי האָט אין זיין איינטריטס-רעדע באַלד געפּרובּט גיסען בּוים-אייל אויפ'ן צוברענטען פייער, פערזיכערענדיג די רעגירונג אין דער שטרעבּונג צו אַ לאָיאַלער צוזאַמענאַרבּייט.

אין מאָמענט, ווען די שורות ווערען געשריבּען, איז נאָך נישט בעוואוסט, צי וועט די רעגירונג פון דעם ערשטען סיים-קאַזוס ציהען די קאָנסעקווענצען, וועלכע זענען אָנגעזאָגט געוואָרען. דער טאָן פון דער רעגירונגס-פּרעסע און איהר הויפּט-רופער דעם „גלאָס פּראַוודי“ איז אַ זעהר זעהר שטרענגער און ענטשידענער (אגב מיט עטליכע בּולט'ע אַנטי-יודישע אַלוזיעס). „דער נייער סיים איז נאָך נישט רייף צו מלוכה-אַרבּייט“ איז דער לאָזונג איבער דער גאַנצער בּרייט פון בּלאַט: נישט מיר זענען די, וועלכע דער נעכטיגער טאָג האָט געבּראַכט עגמת נפש. זאָלען זיך מצער זיין די נעכטיגע „זיגער“. דאָס זענען, דאַכט זיך, גאַנץ קלאָרע דבּורים, נאָך וועלכע עס קאָנען קומען די קאָנקרעטע פאָלגען. עס קאָן אָבּער אויך געפונען ווערען אַ געוויסער אויסוועג פון דער לאַגע, אַ קאָמפּראָמיס, וועלכער וועט בּיי די געגעבּענע בעדינגונגען זיין נישט מעהר, ווי אַ צייטווייליגער.

ען.

ווי זעהט אויס לענינגראַד?

די געוועזענע הויפּט=שטאָט - די שטאָלצע פּעטערבּורג פון די צאַרען

פון אב קאַהאַן.

אויב איהר פאָהרט קיין לענינגראַד פון מאָסקווע, קומט איהר אָן אויף דעם ניקאָלאַיעווסקע וואָקזאַל (די אייזענבּאַהן פון מאָסקווע בּיז לענינגראַד איז די ערשטע, וואָס איז געבּויט געוואָרען אין רוסלאַנד). גלייך ווי איהר געהט אַרויס פון דעם וואָקזאַל, דערזעהט איהר אַ גרויסען מאָנומענט צו אַלעקסאַנדער דעם דריטען, צאַר ניקאָלאַי'ס פאָטער (ענע ורעם דענקמאָל איז פאַרהאַן וואָס צו דערצעהלען; אויך פערדינט אויפמערקזאַמקייט דער אַרומיגער פּלאַץ, וואָרים דאָס איז אַ טייל פון דעם בּעריהמטען נעווסקי פּראָספּעקט, די וויכטיגסטע גאַס אין לענינגראַד. אָבּער ווען איך בּין אָנגעקומען, האָבּ איך גלייך גענומען אַנ'איזוואָשטשיק צו פאָהרען אין אַ האָטעל. אָפּשטעלען זיך דאָ און בּעקוקען די געגענד — דאָס האָבּ איך אָפּגעלעגט אויף שפּעטער.

דער האָטעל, וואו איך האָבּ זיך אָפּגעשטעלט— יעווראָפּעיסקאַיאַ גאָסטיניצאַ — געפינט זיך בּיי פופצעהן מינוט פאָהרען פון דאָרטען (מיט אַנ'אַטאָמאָבּיל נעמט עס דאָס פיער אָדער פינף מינוט) אויף אַ קורצער, אָבּער בּרייטער געסעל, לעבּען מיטען און נעווסקי פּראָספּעקט, אין רעכטען צענטער פון לענינגראַד.

איך בּין אין לענינגראַד שוין אַמאָל געווען. דאָס איז געווען אין דעם זומער פון 1881, ווייניגער ווי אַ יאָהר פאַר מיין עמיגרירען קיין אַמעריקאַ. די שטאָט האָט דאַן געהייסען פּעטערבּורג.

עס איז שוין, אַלזאָ, אַ געשיכטע פון 47 יאָהר, און מיין דאַמאָלסדיגער בעזוך האָט געדויערט נישט מעהר ווי דריי וואָכען. דער איינדרוק איז אָבּער געווען אַזאַ טיפער, אַז דער אַלגעמיינער אויסזעהן פון דער שטאָט איז אין מיין געדאַנק פערבּליבּען מיט אַ פאָלשטענדיגער דייטליכקייט, און פיל פון די גאַסען, און איינצעלהייטען אויך. די הויפּט־פּונקטען, די בעריהמטסטע פּלעצער, אַריינרעכענדיג דעם גאַנצען נעווסקי פּראָספּעקט, האָבּ איך געדענקט גאַנץ קלאָהר. און איצט — אין הערבּסט 1927, ווען איך האָבּ דאָרטען געמאַכט מיין ערשטען שפּאַציר, האָבּ איך פיל דערקענט, און האָבּ זיך, אין סך הכל, געפיהלט כּמעט ווי „אַנ'איינגענער מענש“.

* * *

אַ סך פון די געבּיידעס זענען אָבּגעבּליאַקירט, אָבּגעריבּען: די ווענד שיילען זיך. אַזוי זענען געוועהנליכע פּריוואַט־מויערען, און אַזוי זענען אויך פּאַלאַצען פון פריהערדיגע וועליקיע קניאַזיאַ (גרויס־פירשטען, מיטגלידער פון דער קייזערליכער פאַמיליע), אַפילו מאַנכע פון די, וואו עס געפינען זיך היינט וויכטיגע אַנשטאַלטען פון דער סאָוויעט־רעגירונג. מאַנכע געבּיידעס זעהען אויס נייט. מאַנכע זענען זאָגאַר פריש־אָפּגעקאַלכט אָדער אָפּגעאַרבּעט; אָבּער נעבּען אַזאַ מויער שטעהט אַ געבּיידע, וואָס האָט שוין אַ יאָהר פופצעהן קיין פאַרבּ נישט פערזוכט, אָדער זאָגאַר אַזאַ, וואָס איהרע ווענט זענען אָפּגעקראַצט אָדער אין „פּליאַמעס“.

דאָ און דאָרטען בּעגעגענט איהר אַ הויז, וועלכע מען האַלט איצט אין פּעריכטען, קאַלכען. פאַרהאַן אַ היבּשע צאָהל אַזעלכע: אָבּער אין דער מאַסע געבּיידעס פון דער גרויסער, פריהער רייכער און גרויסאַרטיגער שטאָט, איינע פון די שעהנסטע אין אייראָפּע, זענען זיי ווי אַ טראָפּען אין ים.

עס קוקט אויס ווי אַ גוטער אָנהויבּ, אַנ'אָנשטרענגונג די שטאָט אַרומצוזעהן און בּעניייען, אָבּער ווי זעהר אַ שוואַכער אָנהויבּ.

דעם ערנסטען איינדרוק מאַכען די ווענט, וואָס שיילען זיך. איין הויז אַזעלכעס פערוואַנדעלט אַ גאַנצען בּלאָק אין האַרצרייסענדען רואינען־בּילד.

מיר האָט זיך מייסטענס געדוכט עפּעס ווי די שטאָט וואָלט יאָהר־הונדערטע געלעגען אונטער דער ערד, און מען האָט איהר איצט־ערשט אויסגעגראָבּען. אַ מין פּאָמפּעי, די צוויי־טויזענד יאָהר פערשאָטענע שטאָט פון איטאַליען.

דער נעווסקי פּראָספּעקט הייסט איצט „פּראָספּעקט פון דעם 25־טען אָקטאָבּער“ — דער טאָג פון דער בּאָלשעוויסטישער איבּערקעהרעניש.

איינגע פון די הייזער זעהען אויס טאַקע ווי פאָלשטענדיגע חורבות, און מאַנכע איבּערראַשען אייך מיט זייער זאָנדערבּאַרער פערהעלטניש־מעסיגער נייקייט — אַ נייקייט ווי פון אַ שעהנער פרוי, וואָס איז יונגערהייט אַלט געוואָרען...

צום בּיישפּיל, אויף דער „בּאָלשאַיאַ מאָרסקאַיאַ“, וועלכע פלעגט זיין די צווייטע וויכטיגסטע גאַס אין פּעטערבּורג, האָבּ איך געזעהן דאָס פאָלגענדע: אַ מויער פון זעקס עטאַזשען (אין אייראָפּאַ זענען העכערע פאַרהאַן נאָר זעלטען), וועלכער איז נישט דערבּויט. מען זעהט, אַז די מוליערס און סטאָליאַרעס האָבּען אויפגעהערט צו אַרבּייטען איידער זיי האָבּען איהם פערענדיגט. קיין פענסטער־ראַהמען און קיין טיהרען זענען נאָך נישטאָ; קיין דאַך איז נאָך נישט געלייגט געוואָרען, און אינווייניג איז נאָך קיין זאַך נישט פערטיג. די ווענט זענען נישט געטינקעוועט. די ציגעל זענען נאַקעט. פון ווייטען זעהט דאָס אויס ווי דער רעזולטאַט פון אַ שריפה. ווען איהר קומט אָבּער צו נעהנטער, ערקונדיגט איהר זיך, אַז מען האָט אַ וועקגעוואָרפען אין רעכטען מיטען בּויען. איהר זעהט, אַז פון רעגען און פון שניי זענען די רויטליכע ציגעל פערעלטערט געוואָרען איידער מען האָט זיי צוגערעקט.

איך האָבּ געפרעגט, און מען האָט מיר ערקלערט: מען האָט ד אָנגעבּויט אַ גרויס הויז פאַר אַ בעריהמטען פּעטערבּורגער בּאַנק. דאָס איז געווען אין 1914. פּלוצלונג איז אָבּער געקומען די וועלט־מלחמה, און די אַרבּייט איז אונטערגעבּראָכען געוואָרען. און אַזוי איז דאָס פערבּליבּען.

דאָס איז נאָר אַ בּיישפּיל. פּונקט אַזעלכע נישט־דערבּויטע, פערלאָזענע געבּיידעס האָבּ איך געזעהן אין אַנדערע ערטער אויך. מען קען נישט זאָגען, אַז פערהעלטנישמעסיג איז פאַרהאַן אַ סך פון דעם זאָרט: אָבּער דאָ און דאָרטען זעהט איהר זיי. און צו דעם אַלגעמיינעם בּילד פון פערלאָזענקייט און פערוויסטקייט גיבּען זיי צו אַ שטאַרקען טרויער־טאָן.

און אויבּ די צאָהל פון געבּיידעס, וואָס זענען געוואָרען אַלט נייערהייט, זענען פערוואַנדעלט געוואָרען אין חורבות איידער דער דאַך איז אויף זיי געלייגט געוואָרען — אויבּ די צאָהל פון אַזעלכע איז נישט גרויס, איז אָבּער גרויס די צאָהל פון פּערטיגע, אַמאָל פּרעכטיגע מויערען, וואָס זענען צובּראָכען און פערוויסט. און אויבּ בּיי דער זייט פון אַזאַ חורבה אָדער האַלבּ־חורבה שטעהט אַ פריש־געפאַרבּט זעקס־שטאָקיג קאָאָפּעראַטיוו־געשעפט, מאַכט דאָס דעם שווערען איינדרוק נישט גרינגער. אַמאָל פיהלט איהר טאַקע, אַז בּיסלעכווייז בּויט זיך לענינגראַד ווידער אויף. אָבּער שפּעטער בּעקומט איהר נאָר אַ געפיהל פון הילפלאָזע אָנשטרענגונגען.

די טראָטואַרען אויף נעווסקי פּראָספּעקט ועגען ערטערווייז גאַנץ און ניי. אָבּער אין אַנדערע ערטער זענען זיי צובּראָכען, אין גריבּער. עס ציהען זיך לאַנגע שטרעקעס אַזעלכע. אַזוי איז דאָס אין רעכטען מיטען פון שטאָט, אין די וויכטיגסטע טיילען איהרע. איהר געהט אָפּ אַ האַלבּען בּלאָק אַזוי ווי אין אַמאָליגע צייטען — אונטער די פיס איז פעסט, גראָד, גלאַט. אָבּער בּאַלד הויבּט איהר אָן צו פיהלען, אַז איהר דאַרפט שטעלען די טריט פאָרזיכטיג. איהר געהט איבּער בּערגלעך מיט טאָלען, אונטער דער פאָרעשווע איז „שאָרסטקע“.

די בּעריהמטע פּעטערבּורגער קירכען, די גרויס אַרמיגע צערקוועס, מיט די קיילעכדיגע גילדערנע קעפּ, זענען מייסטענס נישט גערירט געוואָרען, דער בּעריהמטסטער פון אַלע פּראַוואָסלאַוונע טעמפּלען, דער איסאַקיעווסקי סאָבּאָר, איז געבּליבּען ווי געווען. נישט ווייט, דערפון שטעהט אויך דער „פּאַמיאַטניק“ פון ניקאָלאַי דעם ערשטען. דער בּעריהמטען כּ רען, וועלכער האָט זיך אַ נאָמען געמאַכט מיט כּ שטיכען מענשען צום טויט.

דער כּלל פון דער סאָוויעט־רעגירונג איז איצט איבּערצולאָזען אַלע מאָנומענטען, וועלכע האָבּען אַ קונסט־בּעדייטונג: אָדער אַ גרויסען היסטאָרישען ווערט, אַנדערע, אָבּער, אַרונטערצוואַרפען, אָדער זיך נישט זאָרגען וועגען זיי. אויף דעם אַרט האָט דער רייזענדער אַ געלעגענהייט נאָך איצט צו זעהן די גרויסע אַלטע צערקוועס, וועגען וועלכע ער האָט געהערט אין פערבּינדונג מיט דעם נאָמען פּעטערבּורג, אָדער פּעטראָגראַד.

איינע פון אַזעלכע צערקוועס איז דער קאַזאַנסקי סאָבּאָר. זי שטעהט אין רעכטען מיטען פון נעווסקי פּראָספּעקט, איהר נאָמען איז פערקניפּט מיט אינטערעסאַנטע פּאַסירונגען, און איינע פון זיי געהערט גראָד צו דער געשיכטע פון רוסישען פרייהייטס־קאַמף. נעבּען דעם סאָבּאָר האָט זיך אין 1878 פערזאַמעלט אַ גרופּע רעוואָלוציאָנערען און געאָרג פּלעכאַנאָוו, וועלכער איז נאָר דאַן געווען אַ גאַנץ יונגער מאַן, האָט דאָרטען אַ רעדע געהאַלטען, און אַ קאָוונער יודישע מיידעל, מיט'ן נאָמען שעפּטעל, האָט פונאַנדערגעוויקעלט די רויטע פאָהן.

אין דעם איסאַקיעווסקי סאָבּאָר, וועלכען איך האָבּ בּעזוכט, האָבּ איך געפונען עטליכע פּאָפּען, וועלכע האָבּען געפּראַוועט אַ שטיקעל גאָטעס־דינסט, אָבּער אַלץ אויף אַ גאַנץ געבּעכריגען שטייגער. עס זענען געווען עטליכע בעזוכער, אָבּער, ווי מען האָט געקענט בּעמערקען, זענען זיי אַלע געווען דורכפאָהרער, אַזוי ווי איך.

די נייעסטע און די שענסטע פון אַלע קירכען איז אַ גרויסע צערקווע, אויפ'ן פּלאַץ, וואו די רעוואָלוציאָנערען האָבּען אין 1881 געטויט אַלעקסאַנדער דעם צווייטען, מיט עטליכע מאָנאַט פריהער איידער איך האָבּ צום ערשטען מאָל בּעזוכט פּעטערבּורג, ווען איך בּין אַהין געקומען אין זומער פון 1881. דאַן איז דאָרטען געשטאַנען אַ קליינע קאַפּעלע. שפּעטער האָט מען גענומען זיך גרייטען דאָרט אויפצובּויען אַ צערקווע, און ס'האָט אָפּגעקאָסט איבּער 22 מיליאָן רובּל.

די לאַגע פון די טערקישע יודען
וואָס זאָגט דער טערקישער אויסערן=מיניסטער

גענף, 28 (טעלעגראַפיש דורך יט"א) דער טערקישער אויסערן־מיניסטער טעפיק —רוכטי־בעי, וועלכער ווילט איצט אין דער שווייץ האָט אויפגענומען דעם מיטגליד פון ראַט צו שיצען די רעכט פון די יודען — אַבּערסאָן. אַבּערסאָן האָט אָפּגעהאַלטען אַ לענגערע קאָנפערענץ וועגען דער לאַגע פון דער יודישער בּעפעלקערונג אין טערקיי, אַבּערסאָן האָט ערקלערט, אַז אויף אַלע יודען האָט געמאַכט אַ זעהר שווערען איינדרוק די לעצטע בּעגרענצונגען, וואָס זענען איינגעפיהרט געוואָרען פאַר יודען אין טערקיי. דער מיניסטער האָט ערקלערט, אַז די בּעגרענצונגען זענען געווען נאָר צייטווייליגע און זענען שוין אָפּגעשאַפט געוואָרען. דער מיניסטער האָט אויך געלויבּט די אינטעליגענץ און לאָיאַליטעט פון די טערקישע יודען.

צאָל אָפּמאַך צווישען עבר הירדן און ארץ=ישראל

ירושלים 28 (יטא טעלעגראַפיש) דער צאָל-אָפּמאַך צווישען עבר הירדן און א"י איז נאָך נישט אַריין אין קראַפט ער דאַרף נאָך ראַטיפיצירט ווערען דורכ'ן צוקונפטיגען לעגאַסלעטיווען ראַט פון עבר הירדן.

בּוקאַרעשטער אַדוואָקאַטען
מאַכען פאַלשע דאָלאַרען.

בּוקאַרעשט, 28. (אט"ע). אַ גרויסע סענסאַציע האָט אַרויסגערופען די ענטדעקונג פון אַ באַנדע דאָלאַרען-פעלשער, בּראש פון וועלכע עס זענען געשטאַנען 2 אָנגעזעהענע אַדוואָקאַטען. עס ווערען ערוואַרט ווייטערדיגע אַרעסטען פון אָנגעזעהענע פערזענליכקייטען.

רעווידירט די פּאַפּירען פון ד"ר קאָוועז.
גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

בּודאַפּעשט 28 (יט"א טעלעגראַפיש) דער גענעראַל סעקרעטאַר פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ד"ר קאָוועז, וואָס מאַכט איצט אַ רייזע איבּער צענטראַל-אייראָפּא און בּאַלקאַן איז פערהאַלטען געוואָרען אויף דער גרעניץ אין שטעטעל עפּיסקאַפּיע. מ'האָט איהם רעווידירט און אַלע זיינע פּאַפּירען אָפּגעשיקט אין גרויס וואַרדיין. אָנקומענדיג קיין בּודאַפּעשט האָט זיך ד"ר קאָוועז געווענדעט צום ענגלישען געזאַנדטען, אַז ער זאָל פאָרנעהמען שריט צוריקצובּעקומען זיינע קאָנפיסקירטע דאָקומענטען און מאַטעריאַלען.

מ'וועהלט אין אַמעריקאַ מיט בּאָמבּעס.

לאָנדאָן. 28 (אטע) דינסטאָג זענען אין טשיקאַגאָ פאָרגעקומען אין די וואוינונגען פון אָנגעזעהענע פּאָליטישע טוער בּאָמבּען-אויפרייסען: מ'האַלט, אַז די אַטענטאַטען שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער וואַהל-קאַמפּאַניע.

קאַטאַסטראָפאַלער צוזאַמענ=שטויס פון 2 אעראָפּלאַנען
די לופטפליהער זענען אומגעקומען

פּאַריז, 28 (אט"ע). נאָהענט פון מעטץ איז אין דער לופט פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון צוויי מיליטערישע אעראָפּלאַנען. איינער פון די פליהער האָט זיך געראַטעוועט דורך אַ רעטונגס-שירם. די איבּריגע זענען אומגעקומען.

לאדז
29 מערץ 1928

דאס לאָדזער לעבען

לאדז
29 מערץ 1928

29
דאָנערשטאָג
ח
ניסן תרפ"ח

מערץ
זון-אויפגאַנג 5.48
זון-אונטערגאַנג 5.45
לענג פון טאָג 11.57

פערשווענדונגען אין אדרעסען-ביורא.

היינטיגער סענסאַציאָנעלער פראָצעס אין לאָדזער קרייז-געריכט.

היינט קומט פאָר אין קרייז־געריכט דער סענסאַציאָנעלער פּראָצעס געגען געוועזענעם לייטער פון לאָדזער אַדרעסען־ביוראָ (פּוסטא 13), קאַזימיעזש סיטקאָווסקי, וועלכען עס ווערט פאָרגעוואָרפען אַ פערשווענדונג פון אַ גרויסע סומע געלד, און געגען דער בוכהאַלטערין און קאַסירערין פון דעם זעלבען ביוראָ יוליאַ מאַכודערסקאַ, וועלכע האָט פון דער פערשווענדונג געוואוסט און מיטגעהאָלפען.

אין די אַמטליכע קרייזען האָט בשעתו דער אַרעסט פון דעם לייטער פון אַדרעסען־ביוראָ סיטקאָווסקין געמאַכט אַ גרויסען רושם. די פערשווענדונג איז ענטדעקט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן:

דעם 18. אַפּריל 1923 איז דאָס אַדרעסען־ביוראָ איבערגעגעבען געוואָרען פון רשות פון דער פּאָליציי־קאָנטראָלע אונטער דער לייטונג פון רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט.

אַלס לייטער פון דעם ביוראָ איז געבליבען קאַזימיערוש סיטקאָווסקי.

דעם 3־טען פעברואַר 1927 האָט זיך צום פאָרטרעטער פון רעגירונגס־קאָמיסאַר, ה' יאַנישעווסקי, געמאָלדען דער בעאַמטער פון דעם אַדרעסען־ביוראָ, פעליקס לעשניעווסקי און אין דער געניאַלער פון רעגירונג פון וואָיעוואָדשאַפט ה' לעוואַנדאָווסקי ... אַז אין קאַבינעט פון לייטער פון אַדרעסען־ביוראָ קאַזימיערוש סיטקאָווסקי קומען פאָר אין די נאָכמיטאָג שעה'ן, פאַר פערדאַכטיגע ...

ה' יאַנישעווסקי האָט וועגען דעם געמאָלדען דעם רעגירונגס־קאָמיסאַר איזשיצקי און עס איז באַלד פעראָרדענט געוואָרען אַ לוסטראַציע פון אַדרעסען - ביוראָ אַלס לוסטראַטאָר איז בעשטימט געוואָרען דער לייטער פון דער אַדמיניסטראַטיווער אָפּטיילונג ה' מאַריאַן גירינסקי.

בעת דער לוסטראַציע האָט ה' גירינסקי בעמערקט, אַז די בעאַמטע מאַריאַ באַרטשאַקאָוואַ פערקויפט אינפאָרמאַציע־בלאַנקעטען און בעהאַלט דאָס געלד בייַ זיך אין דער טאַש, אַנשטאָט צו לעגען עס אין קאַסע. אויף דער פראַגע, פאַרוואָס זי ערלעדיגט אַזוי היימיש אַ אַמטליכען ענין, האָט זי ערקלערט, אַז זי בעקומט פון דער קאַסירערין מאַכודערסקאַ די אינפאָרמאַציע־בויגענס צו פערקויפען אין סעריעס צו 100 שטיק און, ווען זי בעצאָהלט פאַר די ערשטע 100, בעקומט זי די צווייטע 100, אַזוי, אַז זי איז מיט דער קאַסע נישט פערבונדען, זי פערצייכענט נאַר פאַר זיך אין טאָג־קאַלענדאַר וויפיל זי פערקויפט. דערבייַ האָט זי דעם לוסטראַטאָר געוויזען וויפיל שטיק עס איז פערצייכענט בלאַנקעטען, וואָס זי האָט פערקויפט. ווען דער לוסטראַטאָר האָט נאָכגעקוקט די קאַסע, בייַ דער מאַכודערסקאַ, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז עס זענען פערנאָטירט אַ סך ווייניגער פערקויפטע בלאַנקעטען, ווי עס האָט אַנגעוויזען באַרטשאַקאָוואַ לויט'ן טאָג־קאַלענדאַר. בייַ דער גענויערער אויספאָרשונג האָט מאַכודערסקאַ בעוויזען אַז מיט אַ פּאָר חדשים צוריק איז ענטשטאַנען אין קאַסע עפּעס אַ מאַנקאָ פון אַ 900 זלאָטעס, כדי צו דעקען די מאַנקאָ, האָט דער לייטער סיטקאָווסקי בעשטעלט בייַ ה' שטשעטשינסקי אין דרוקערייַ 10,000 שטיק אינפאָרמאַציע־בלאַנקעטען, וועלכע ער האָט פערטרויט מאַכודערסקאַ'ן צו פערקויפען אויסער די אַמטליכע.

בעת דער לוסטראַציע פון דער קאַסע איז אין קאַסע געווען 30 זלאָטעס מזומן געלד און פאַר 10.000 זלאָטעס קוויטונגען פון בעאַמטע פאַר פאָראויס אָפּגענומענע גאַזשעס. די גענויערע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז ערב דער לוסטראַציע, האָט סיטקאָווסקי פערזאַמעלט אַלע בעאַמטע און ערקלערט, אַז אַזוי ווי אין קאַסע פעהלט אַ 10,000 זלאָטעס, זאָלען איהם די חברים ראַטעווען. אויסשרייבען קוויטונגען, אַז זיי האָבען אָפּגענומען זייערע גאַזשעס. די בעאַמטע האָבען עס געטון אויס מורא פאַר רעדוקציע מיט וועלכער סיטקאָווסקי האָט זיי אָפט געדראָהט.

די ווייטערדיגע אויספאָרשונג האָט בעוויזען, אַז סיטקאָווסקי האָט זיך געשאַפען אַ גרעסערע הלואה, אונטער דער פירמע פון אַדרעסען־ביוראָ, און דאָס ביוראָ האָט געצאָהלט פּראָצענטער פון דער הלואה, אַ סך פון זיינע פּריוואַטע אויסגאַבען האָט ער פערצייכענט אויפן חשבון פונ'ם ביוראָ. און ענדליך האָט ער בייַ אַ בעשטעלונג פון רעגיסטראַציע־מכשירים בייַ אַ געוויסען קאָנסטאַנטי ליבערט גענומען פּראָוויזיע 4,825 זל.

פאַר די אַלע מעשים טובים וועט דער געוועזענער לייטער פון אַדרעסען־ביוראָ היינט ענטפערען אויך די געוו. בוכהאַלטערין — קאַסירערין מאַכודערסקאַ וועט שטעהן פאַר'ן געריכט פאַר מיטהעלפען דעם לייטער אין די מיסברויכען.

צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען עטליכע און פופציג עדות, צווישען זיי דער געוו. רעגירונגס־קאָמיסאַר איזשיצקי, פאָרטרעטער פון רעגירונגס־קאָמיסאַר יאַנישעווסקי, לייטער פון וואָיעוואָדער ביוראָ לעוואַנדאָווסקי.

אַ פּראָווינצער מיידעל קומט קיין לאָדז אַ „לעב טון"

און פאַלט אַריין צו אַ רויבער אין די הענד.

די 32־יעהריגע זאָפיאַ דונסקאַ האָט זיך זעהר לאַנגעווייליגט בייַ זיך אין דער היים אין ערגיץ אַ פּערוואָרפענעם דאָרף,, אונטער שעראַדז, און עס האָט זיך איהר פערגלוסט דווקא צו בעזוכען די רוישיגע „זאַבאַוועס" פון דער שטאָט לאָדז.

נישט לאַנג געטראַכט, האָט זיך אונזער זאָפיע פערפּאַקט דעם טשעמאָדאַנטשיק, מיט איהר גאַנצער גאַלאַנטעריע, אויפגעזעצט זיך אויפ'ן „פּאָטשאָנג" און איז פּונקט דעם 31. דעצעמבער, מיט מזל, אָ געקומען קיין לאָדז געפונענדיג זיך נאָך אין וועג, האָט שוין דאָס דאָרפישע מיידעל פערשטאַנען, אַז מיט די איבערגעבליבענע קוים 50 זל., קאָן זי אין בעסטען פאַל פערברענגען אין דער פּרעמדער שטאָט נישט מעהר ווי בלויז איינציגע טעג. און דערנאָך וועט איהר אויסקומען צו קייען די אמת'ע שטיינער. האָט זי טאַקע בעשלאָסען אַזוי ווי זי טרעט נאָר איבער די לאָדזער ראָגאַטקע, אַנצונעהמען דעם ערשטען בעסטען פּאָסטען.

אויפ'ן וואָגזאַל האָט זיך צו איהר צוגעפּוצט אַנ'עלעגאַנטער „פּאַצעט" מיכאַיל קודריאַווצאָוו, אַ בעקאַנטער אַפּעריסט און גאָטאַרישער גנב און דערשנאַפּענדיג מיט וואָס דאָס מיידעל שמעקט, האָט ער איהר פאָרגעלעגט אַ פּאָסטען אַלס סקלעפּאָווע בייַ זיינס אַ קוזין אויף זאַוואַדזקאַ־גאַס, וואו ס'וועט איהר נישט פעהלען אפילו פון פויגעל־מילך. זאָפיע איז געווען פשוט איבערגליקליך פון דער פלוצלינגער בעגעגניש און זי איז גערן מיטגעגאַנגען מיט אומבעקאַנטען רוס אויף זאַוואַדזקע־גאַס.

מיכאַיל האָט זי אַריינגעפיהרט צו עפּיס אַ סטרוזש, בייַ וועלכען ער האָט איהר געהייסען איבערלאָזען דאָס וואַליזקעלע און שפּעטער האָבען זיי זיך אַוועקגעלאָזט אין זעלבען הויז אויפ'ן 2. שטאָק, וואו ס'האָט געזאָלט וואוינען דער אייגענטימער פון געשעפט, בייַ וועלכען סאָפיע האָט געדאַרפט ווערען אָנגעשטעלט.

אויף די טרעפּען וואַרפט זיך פלוצלינג דער געשיקטער און געזונטער מיכאַיל אויף סאָפיע'ן און אויגענבליקליך רייסט ער אַרויס פון איהרע הענט די סאַקיעוויקע אין וועלכער ס'האָט זיך געפונען ביז 50 זל., אַביסעל ביליגען פודער און אַנדערע ווייבערישע שמאַכטעס. און איידער דאָס איבערגעשראָקענע מיידעל קומט צו זיך איז שוין אונזער מיכאַיל אויף דער צעהנטער גאַס. זאָפיע האָט וועגען דער גאַנצער מעשה געמאָלדען אין נאָהנסטען פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט.

דער סטרוזש, בייַ וועלכען די זאַכען זענען איבערגעלאָזט געוואָרען, האָט ערקלערט, אַז ער קאָן זאָפיעס „בעגלייטער", נאָר בלויז פון זעהן, און ער ווייסט נישט וואו ער וואוינט און ווי ער הייסט.

ערשט אין עטליכע טעג אַרום האָט די פערצווייפעלטע זאָפיע דעם האָניג־פויגעל אַליין דערקענט אויף דער גאַס און מ'האָט איהם, פערשטייט זיך באַלד אַרעסטירט.

נעכטען איז אין קרייז־געריכט פאָרגעקומען זיין פּראָצעס, ער האָט זיך אַנערקענט פאַר שולדיג און איז פערמשפּט געוואָרען צו אַנדערהאַלבען יאָהר טורמע.

אַזוי ווי אויף דער געריכטס־פערהאַנדלונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער סטרוזש, בייַ וועמען זאָפיע האָט איבערגעלאָזט איהרע זאַכען איז טאַקי יאָ מיכאַיל קודריאַווצאָוו'ס אַ קוזין און ער האָט איהם נישט געוואָלט אויסגעבען, האָט דאָס געריכט בעשלאָסען אויך דעם דערמאָנטען סטרוזש צו צוציהען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט אַלס שותף צום בעגאַנגענעם פערברעכען.

תבואה ווערט נישט טייערער,

אָבער אויך נישט ביליגער.

אויף די וועלט־תבואה־מערק זענען אין דער לעצטער צייט פערהאַן געווען אויסערגעוועהנליכע כאַראַקטעריסטישע סמנים, אויף וועלכע מ'האָט געדאַרפט ווענדען אויפמערקזאַמקייט. בעטאָנען וואָלטען געדאַרפט דעם פאַקט, אַז עס האָט אויפגעהערט אין אַ געוויסער מאָס די טענדענץ, וועלכע האָט זיך אַרויסגעוויזען אין דער איצטיגער תקופה, אַזוי בנוגע פרייזען, ווי אויך בנוגע די אומזאַצען. נישט קיין קליינע ראָל האָט אין דעם פאַל געדאַרפט אָפּשפּילען סאָוויעט־רוסלאַנד, וועלכע האָט געמאַכט וויכטיגערע איינקויפען פאַר איהר מזרח־אַזיאַטישע פּאָרטען, ווי איבריגענס רוסלאַנד טוט עס געוועהנליך אין דער דאָזיגער תקופה. די דאָזיגע לאַגע האָט אָבער לאַנג נישט געדויערט, ווייל תיקף נאָך אַ געוויסער אויפלעבונג איז איינגעטרעטען אַ אַלגעמיינע בערוהיגונג און אין צוזאַמענהאַנג מיט איהר האָט זיך געלאָזט בעמערקען פערהעלטנישמעסיגע פערקלענערונג פון די מעבר־לים־טראַנספּאָרטען. אין אַלגעמיין קאָן מען אָבסערווירען הן אין די אימפּאָרט הן אין די עקספּאָרט־אָפּעראַציעס אויף דעם געביט פון תבואה־מסחר אַ כסדר בעשטעהענדיגער הסכם צווישען די פּראָדוצענטען פון צפון־אַמעריקא און די פּראָדוצענטען פון דרום־אַמעריקא. די פריהערדיגע מאַנגעל שאַרפע פאָרמען פון קאָנקורענץ־קאַמף זענען איצט בעדייטענד לייכטער געוואָרען און פאַקטען פון דער שטילער פערשטענדיגונג לאָזען זיך אָפט בעמערקען. דער דאָזיגער ענין בלייבט נישט אָהן השפעה אויף דער פּראַאינטערעסירונג פון דער סוחרים־וועלט מיט די אינטערעסען פון די תבואה־בערזעס. בעזונדערס לאָזט זיך דאָס בעמערקען אויף די אַמעריקאַנישע בערזעס, בפרט אָבער למשל אויף דער תבואה־בערזע אין טשיקאַגאָ. אַ רעזולטאַט פון דעם אויבען־דערמאָהנטען הסכם איז די פערקלענערונג פון די ווייץ־אומזאַצען אויף דער דאָזיגער בערזע אין דער לעצטער צייט. דאָס איז געשעהען צווישען אַנדערען הויפּט־זעכליך דורך דעם בעדייטענדען אויפהערען פון דער ספּעקולאַציע אויף די תבואה־בערזעס, ספּעציעל אין מסחר מיט תבואה. אין דער איצט בעשטעהענדיגער סיטואַציע האָבען די תבואה־אינטערעסען אויף דעם אַמעריקאַנישען געביט אויפגעהערט צו זיין, ווענ־ניגסטענס לעת־עתה אַ צענטער פון לייכטע גיכע רוחים און אַזוי אַרום אַ פּראַאינטערעסירונגס־מאַטעריאַל מצד דער ספּעקולאַציע.

אַ געוויסע בעאומרוהיגונג וועקען איצט אין די לאַנדווירטשאַפטליכע קרייזען די קלימאַטישע בעדינגונגען, וועלכע זענען כמעט אויף דער גאַנצער ערד־קוגעל אַנדערש פון די נאָרמאַלע בעדינגונגען אין דער דאָזיגער צייט. עס געהט דאָ נישט בלויז וועגען אַ בעדייטענדער פערשפּעטיגונג פון די פריהלינג־פעלד־אַרבייטען. אַ וויכטיגערע זאַך אין דעם דאָזיגען פאַל זענען די עפעקטיווע שאָדענס, וועלכע לאָזען זיך הערען פון אַלע זייטען אין אַ בעדייטענדער מאָס. די ווינטער - תבואות, וועלכע איז פערהעלטנישמעסיג בעדייטענד אונטערגעוואַקסען איז אָנגעוויזען אויף אַ נידריגע דער טעמפּעראַטור, ווי עס הערשט געוועהנליך אין ער' צייט. קיין שניי איז שוין נישטאָ, וועלכער וואָלט זי צוגעדעקט.. מען דאַרף נאָכאַמאָל אויסדריקליך בעטאָנען, אַז דעם דאָזיגען כאַראַקטעריסטישען מצב קאָן מען בעמערקען אין אַלע לענדער, וואו עס געפאַלט שוין אין דער צייט געוועהנליך די מיט אומגעדולד ערוואַרטעטע פריהלינג־תקופה -

יום טוב אהן פּאַסכאַ־געבעקס

ווי קוכענס באַבעס א. ז. קען מען זיך גאָרנישט פאָרשטעלען. וויכטיג איז נאָך דאָס, אַז אַלע קוכענס, טאָרטען און אַנדער קלענער געבעקס זאָלען געלונגען.

אָהן זאָרג אין דער היגזיכט קען יעדער זיין, ווער עס געברויכט ד"ר עטקערס באַק־פּראָשעק „Backin" גענוי לויט דעם נייעם ביכעלע מיט ד"ר עטקערס פאָרשריפטען אויסגאַבע F, וואָס מ'קען בעקומען אין יעדען סקלאַד. דאַמאָלס האָט מען די גאַראַנטיע, אַז אַלץ וועט געהן גלאַטיג און עס וועט שמעקען אויסגעצייכענט.

נעכטיגע זיצונג פון שטאָט-ראט.

אנגענומען דעם בודזשעט-פּראָוויזאָריום פאַר'ן חודש אַפּריל.

די נעכטיגע זיצונג פון שטאָט־ראָט האָט געדויערט גאַנץ קורץ. די זיצונג עפענט דער פאָרזיצער אינזש. האָלצגרעבער. נאָכדעם ווי ס'ווערען פאָרגעלייענט קאָמוניקאַטען ענטפערט פּרעזידענט זשעמענצקי אויף דער אינטערפּעלאַציע פון ראַטמאַן פּאַוולאַק וועגען די קיאָסקען, וואָס ס'האָט געפּאַכטעט דער געוו. וויצע־פּרעזידענט גראָשקאָווסקי. דער מאַגיסטראַט האָט פעסטגעשטעלט, אַז די קיאָסקען געהערען צו דער שטאָט, נאָר אַזוי ווי ראַטמאַן גראָשקאָווסקי קוועסטיאָנירט עס, וועט ער עס ערשט נאָכאַמאָל פעסטשטעלען.

ראַטמאַן פּאַוולאַק גיט דאַן אָפּ אַ שריפטליכע דעקלאַראַציע, אין וועלכער ער שטעלט פעסט אין נאָמען פון די אינוואַלידען, אַז די האַנדלונג פון ז. וויצע פּרעזידענט גראָשקאָווסקי פּאַסט נישט פאַר קיין ראַטמאַן. נאָכדעם ווערט נאָך אַ קורצען וכוח אָנגענומען דער בודזשעט - פּראָוויזאָריום אויפ'ן חודש אַפּריל אין דער הויך פון אַ צוועלפטעל פאַר'ן יאָהר 1928|9. צום סוף איז אָהן וכוחים אָנגענומען געוואָרען אין דער ערשטער לעזונג אַ בעשלוס צו נעהמען אין „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ אַ הלואה פון 3.500.000 מיליאָן זלאָטיס אין גאָלד אויף אינוועסטיציע־צוועקען. די דאָזיגע הלואה איז שוין איינמאָל בעשטעטיגט געוואָרען, נאָר ס'איז נישט אָנגענומען געוואָרען דער בעשלוס וועגען גאָלד־זלאָטיס, דערפאַר דאַרף דער פאָרשלאַג נאָך אַמאָל אויסגעבעסערט ווערען.

אָפּגעברענט אַ קאַסטעז-פאַבריק

(—) דינסטאָג אַרום 10 אַ זייגער אין אָוועגד איז אויף סאָלנע 11 אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער קאַסטען־פאַבריק. ס'זענען אַרויסגערופען געוואָרען די ערשטע, צווייטע און דריטע פייערלעשער־אָפּטיילונגען. נאָך אַ רעטונגס־אַקציע, וואָס האָט געדויערט איבער 2 שעה־צייט, איז דאָס פייער איינגעלאָשען געוואָרען. די גאַנצע פאַבריק האָט אָפּגעברענט.

פון געריכט.

א גנב וואס שלעפּט זיך נאך א שותף

אין מעבעל־געשעפט בייַ נאַשעלסקי האָט מען דעם 19־טען דעצעמבער 1927 אַוועקגעגנב'עט 2 טישלעך.

אַלס שולדיגער אין דער גנבה איז אַרעסטירט געוואָרען דער טרעגער בערעק צוקערצווייג, וועלכער האָט זיך אין דער גנבה מודה געווען. בייַ דער אויספאָרשונג האָט ער אָבער בעוויזען, אַז ער האָט נאָר צוגע'גנב'עט איין טיש, דעם צווייטען האָט צוגע'גנב'עט דער טרעגער מנשה זילבערשטיין.

בעת'ן פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז צווישען די צוויי טרעגערס צוקערמאַן און מנשה זילבערשטיין הערשט שוין יאָהרען לאַנג אַ פערעקשנ'טע שנאה, און וויפיל מאָל צוקערמאַן האָט עפּעס אַ גנבה־פּראָצעסעל, ווייזט ער באַלד אָן אויף זילבערשטיינען אַלס אויף זיין שותף און שלעפּט איהם מיט אין דער צרה.

דאָס געריכט האָט זילבערשטיינען בעפרייט, צוקערמאַנען, צוליב זיין שלעכטען געזונדצושטאַנד, (סוכאָטעס) האָט דאָס געריכט פער'משפּט אויף אַ יאָהר אויסבעסערונגס־הויז.

כדי צו קאָנען חתונה האָבען האָט ער פערשווענדעט געלד.

אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק זיצט דער 26 יעהריגער אפרים פּאָמעראַנץ, געוועזענער אַגענט פון אַ ענגלישער פירמע אין דאַנציג, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין פערשווענדען בייַ דער פירמע 3,200 זלאָטעס.

דער בעשולדיגטער איז זיך מודה, ער ערקלערט, אַז ער האָט זיך געהאַט פערליבט אין אַ מיידעל מיט וועלכער ער האָט געוואָלט חתונה־האָבען. דער פאָטער האָט נישט ערלויבט. אינצווישען איז ער קראַנק געוואָרען און זיך געמוזט געהיים היילען. אויף דעם אַלעם האָט ער בעדאַרפט געלד, ער האָט געוואוסט, אַז ווען ער וועט נעהמען דאָס פרעמדע געלד, וועט דער פאָטער מוזען דעם חוב דעקען, עס איז פאַקטיש אַזוי געשעהן: דער פאָטער האָט דעם חוב בנערעקס.

דער פאָרשטעהער פון דער פירמע ה' יוזעף וואַלינסקי ערקלערט, אַז די פירמע האָט צו דעם בעשולדיגטען איצט קיין טענות נישט.

דאָס געריכט האָט פער'משפּט דעם בעשולדיגטען אפרים פּאָמעראַנץ אויף צוויי חדשים אַרעסט אַריינרעכענדיג איהם אַ חודש פרעווענץ־אַרעסט.

ליד שמורים אין קהלה.

שטורמישע זיצונג פון קהלה־פערוואַלטונג.

דינסטאָג אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג. צו דער זיצונג זענען געקומען אַלע דאָזאָרעס און דער רב. די זיצונג איז געווען רייך אין שטורמישע מאָמענטען און האָט זיך פערצויגען ביז האַלב 4 פאַרטאָג. אַרום 9 אין אָוונט עפענט פּרעזעס מינצבערג די זיצונג און לעגט פאָר פאָלגענדע טאָג־אָרדנונג: קאָמוניקאַטען, בעשטימען אַ קאַסירער פון דער פערוואַלטונג, בעריכט פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף.

דאָזאָר ציטרינאָווסקי לעגט פאָר, אַז צו דער טאָג־אָרדנונג זאָל אויך צוגעהן אַ פונקט וועגען דער פּסח־הילף־אַקציע. הגם דער פאָרשלאַג איז אונטערשטיצט דורך 5 דאָזאָרעס, וויל דער פּרעזעס דעם פונקט נישט אויפנעהמען. ס'ענטוויקעלט זיך אַ וכוח און צום סוף ווערט בעשלאָסען דעם פונקט צו שטעלען אויף דער טאָג־אָרדנונג.

פאַר'ן צוטרעטען צו דער טאָג־אָרדנונג ווערען אַריינגעטראָגען אַ רייה אינטערפּעלאַציעס. דאָזאָר רוס פרעגט פאַרוואָס זענען אַלס עקספּערטען צו דער קאָמיסיע פאַר פעסטשטעלען דעם עטאַט צוקאָאָפּטירט געוואָרען אַנ'ערך 15 פּערזאָן בלויז פון דער אגודה. בעת מ'האָט בעשטימט די קאָמיסיע האָט די אגודה דורכגעפיהרט, אַז די קאָמיסיע זאָל בעשטעהן פון 5 מענשען, כדי זי זאָל זיין אַרבייטס־פעהיג, איצט האָט מען זי פערגרעסערט ביז אויף 20 מאַן. פּרעזעס מינצבערג זאָגט צו צו געבען אַ תשובה אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון דער פערוואַלטונג. דאָזאָר זעלמאַנאָוויטש פרעגט וואָס איז געוואָרען מיט אַ מעמאָריאַל פון אַ פאָלקס־שולע וועגען מצות פאַר די קינדער אויף יו"ט. אויך אויף דער אָנפראַגע זאָגט צו פּרעזעס מינצבערג צו געבען תשובה אויף דער נאָהענטסטער זיצונג.

ס'ווערט פאָרגעלייענט אַ קאָמוניקאַט פון דער וואָיעוואָדזטווע, אַז כדי צו קענען מאַכען די נויטיגע אויסגאַבען אויף דער פּסח אַקציע א. אַנד. ווערט ערלויבט איינצוקאַסירען דעם עטאַט פאַר 1927 י. דאָזאָר רוס פרעגט אָן אויף וואָס פאַר אַ סמך האָט זיך דער פאָרזיצער געווענדעט מיט אַזאַ בריף אָהן דעם וויסען פון דער פערוואַלטונג. אַרום דעם ענין ענטוויקעלט זיך אַ הייסער וכוח, אין וועלכען ס'בעטייליגען זיך די דאָזאָרעס: ניימאַן, זעלמאַנאָוויטש, ציטרינאָווסקי, האָפמאַן, ווייצמאַן, רוס און ס'ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאַג פון דאָזאָר ווייצמאַן, אַז הגם די ווענדונג האָט געבראַכט ניצען, זאָלען אויף ווייטער ווענדונגען נאָך אויסען נישט געמאַכט ווערען אָהן וויסען פון דער פערוואַלטונג.

אין אַ קאָמוניקאַט פון שול־קוראַטאָריום ווערט מיטגעטיילט, אַז די קהלה דאַרף שיקען אַ פערטרעטער אין שול־קוראַטאָריום. ס'ווערען פאָרגעשלאָגען די קאַנדידאַטורען פון די ה"ה: מינצבערג און ווייצמאַן. ביידע בעקומען צו 8 שטימען. ס'ווערט אָבער דערביי קוועסטיאָנירט די שטימע פונ'ם רב, וועלכער האָט נישט געשטימט און מ'שטימט נאָך אַמאָל. דאָס מאָל בעקומט שוין פּרעזעס מינצבערג 8 שטימען און ווייצמאַן נאָר 7 און ס'ווערט געוועהלט ה' מינצבערג.

די ראַבינאַט־מיטגלידער האָבען זיך געווענדעט מיט אַ בקשה צו בעשטימען פאַר זיי אַ הוספה פון 50 פּראָצ. פאַר'ן יאָהר 1927. ביי דער געלעגענהייט האָט זיך ענטוויקעלט אַ פּרינציפּיעלער וכוח וועגען דער רעליגיעזער, אָדער נישט־רעליגיעזער קהלה, און ס'זענען דעקלאַראַטיוו געקומען צום אויסדרוק די שטעלונג פון די ציוניסטען, פאָלקיסטען, פּועלי ציון, בונד און אגודה. מיט שאַרפע רעדעס זענען אַרויסגעטראָטען די דאָזאָרעס: ציטרינאָווסקי (פּועלי ציון) און זעלמאַנאָוויטש (בונד). איבערגעהענדיג צום עצם ענין, האָבען די רעדנער אָנגעוויזען, אַז די רבנים קריגען דאָפּעלטע פענסיעס אויף יו"ט, האָבען די איינקונפטען פון דער ראַבינאַט־קאַנצעלאַריע, וואו מ'רייסט פון טויט און לעבעדיג, האָבען אונבעשטימטע הכנסות פון גיטין, חתונות, מעטריקעס, ווענדען זיך נאָך ספּעציעלע אונטערשטיצונגען אויף חתונה צו מאַכען די קינדער, און ביי דעם אַלעם היטען זיי נישט אָב זייערע אויפגאַבען און פיהרען נישט אויס זייערע פליכטען. די רעדנער האָבען זיך דערביי פערררופען אויפ'ן אַלאַרם פון „נייעם פאָלקסבלאַט" וועגען גורל פון די געפונענע קינדער.

דאָזאָר ציטרינאָווסקי האָט נאָך אָנגעוויזען, אַז ווען די יודישע שולען האָבען זיך געווענדעט נאָך אַ סובסידיע, האָט מען זיי געענטפערט, אַז דער בודזשעט פון י. 1927 איז שוין אויסגעשעפּט און איצט וועט מען געפונען צעהנדליגער טויזענטער זלאָטעס. ער שלאָגט פאָר איבער'ן פאָרשלאַג איבערגעהן צו דער טאָג־אָרדנונג.

אויך די אגודה־פאָרשטעהער זענען מסכים, אַז דער ראַבינאַט פיהרט נישט אויס זיינע פליכטען, זיי האַלטען אָבער, אַז די רבנים דאַרפען לעבען ווי בכבודיגע מענשען און דעריבער דאַרף מען זייער בקשה נאָכקומען.

דאָזאָר ניימאַן דערצעהלט אַז ער האָט שוין אַמאָל פאָרגעשלאָגען אַז מ'זאָל פאַר די רבנים בעשטימען צו 800 זל. אַ חודש, און אַלע זייטיגע הכנסות זאָלען געהערען צו דער קהלה. דער פאָרשלאַג איז אָבער אָפּגעוואָרפען. דאָזאָר ווייצמאַן האַלט אַז די רבנים פיהרען דאָך אויס אַ געוויסע פונקציע פון דער קהלה און מ'דאַרף זייער ביטע נאָכקומען. ער אַרגומענטירט עס אגב נאָך מיט אַ מאָטיוו: אָט איז ראַפּאַלסקי אַג'אַרבייטער ווען ער איז אָבער געוואָרען וויצע־פּרעזידענט, בעקומט ער אַ גאַנק פיינעם געהאַלט. די רעדנער ענטפערט פּרעזעס מינצבערג. בנוגע די יודיש וועלטליכע שולען האַלט ער, אַז ס'וועט זיך נאָך אפשר געפינען אַ מעגליכקייט פאַר אַ קאָמפּראָמיס: אויב דער שטאָט־ראַט וועט בעשטימען פאַר די אגודה'שע אינסטיטוציעס סובסידיעס, וועט די קהלה סובסידירען די יודישע שילער.

מ'טרעט צו צו דער אָפּשטימונג. דער פאָרשלאַג פון דאָזאָר ציטרינאָווסקי איבערגעהן איבער'ן פאָרשלאַג צו דער טאָג־אָרדנונג ווערט אָפּגעוואָרפען.

ס'ווערט אַריינגעטראָגען אַ דעמאָנסטראַטיווער פאָרשלאַג צו בעשטימען פאַר די רבנים צו 3000 זל. פאַר'ן דאָזיגען פאָרשלאַג שטימט אויך דער רב. דער פאָרשלאַג בעקומט אָבער אויך 7 שטימען. דער צווייטער פאָרשלאַג פון 1500 זל. פאַר יעדען רב ווערט אָנגענומען. ס'ווערט נאָך בעשטימט פאַר 2 נישט עטאַטאָווע מורה הוראות צו 1000 זל. און פאַר איינעם — 500 זל. דער פאָרשלאַג פון ה' ציטרינאָווסקי וועגען בעשטימען גראַטיפיקאַציעס פאַר די גמינע־און בית־החיים־אָנגעשטעלטע ווערט איבערגעשיקט אין דער ווירטשאַפטס־קאָמיסיע.

אויף דעם אַמט פון קאַסירער ווערען פאָרגעשלאָגען 2 קאַנדידאַטען — די דאָזאָרעס י. וואָדיסלאָווסקי און י. בזשעזשינסקי. ביידע בעקומען צו 7 שטימען. ס'ווערט געוואָרפען אַ גורל און דער זוכה איז ה' בזשעזשינסקי.

דאָזאָר ווייצמאַן גיט אָפּ אַ בעריכט פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף. ס'זענען פערטיילט געוואָרען 6030 זל. און פאַר דאַכלאָזע איז בעשטימט געוואָרען 1900 זל. און פאַר דער קאָמיסיע ווערט אויך אַסיגנירט, אויף דרינגענדע פעלען נאָך 1000 זל.

די סאָציאַלע הילפס־קאָמיסיע האָט בעשלאָסען צו שאַפען ביי דער קהלה אַ יורידישע ביוראָ, וואָס זאָל ערטיילען עצות, שרייבען ביטעס א.א.וו. צום סטאַטוט האָט דאָזאָר זעלמאַנאָוויטש אַריינגעטראָגען אייניגע אויסבעסערונגען, וועלכע זענען אַלע אָפּגעוואָרפען געוואָרען. די ביוראָ זאָל שוין נאָך פּסח אָנהויבען פונקציאָנירען.

מ'טרעט צו צום פונקט וועגען דער פּסח־אַקציע. דאָזאָר ציטרינאָווסקי גיט איבער, אַז ס'געהען אַרום קלאַנגען, אַז די פערוואַלטונג וועט נישט רעאַליזירען דעם בעשלוס פון ראַט וועגען אויסגעבען 150,000 זל. אויף דער פּסח־אַקציע און וויל זיך בעגנוגען נאָר מיט 100,000. ער מאַכט אַ חשבון, אַז נאָכ'ן אָפּרעכענען פאַר'ן „דאַבראָטשינאַשט" אינסטיטוציעס, זעלנער, אַרעסטירטע א. אַנד. וועט אויף יעדער פאַמיליע אויסקומען קוים ביי 4 זל. ביי 150,000 וועט זיך די סומע פערגרעסערען ביז 8–9 זל. ער מאַכט אַ פערגלייך: ווען פאַר 8 רבנים בעשטימט מען 12.000 זל. בעשטימט מען פאַר 3–4 טויזענט אַרבייטער 8.000 זל. און פאָדערט, אַז ס'זאָל אַקצעפּטירט ווערען דער בעשלוס פון ראַט וועגען אַסיגנירען אויף דער פּסח־אַקציע 150,000 זל. איהם אונטערשטיצען די דאָזאָראָס: האָפמאַן זעלמאַנאָוויטש, ווייצמאַן רוס. פּרעזעס מינצבערג ערקלערט אָבער, אַז ער וועט דעם פאָרשלאַג נישט שטעלען צו דער אָפּשטימונג. ס'ענטשטעהט אַ געוואַלדיגער טומעל דאָזאָר ציטרינאָווסקי פּראָטעסטירט, קלאַפּט אין טיש און ערקלערט, אַז ער וועט ווייטער נישט לאָזען פיהרען די זיצונג אויב מ'וועט זיין פאָרשלאַג נישט אָפּשטימען. די דאָזאָרעס געהען אַוועק פון טיש. די זיצונג קען ווייטער נישט געפיהרט ווערען און ס'ווערט ערקלערט אַ פּויזע. דאָזאָר ווייצמאַן טראָגט דאַן אַריין אַ פאָרשלאַג אַז אַ דעלעגאַציע פון 3 דאָזאָרעס זאָל מיטוואָך געהן צום שטעטישען סטאַראָסטע (רעגירונגס־קאָמיסאַר) און ביי איהם זיך אינפאָרמירען צי מ'מעג אַסיגנירען 150.000 זל. אויף דער פּסח הילפס־אַקציע. די זיצונג זאָל איבערגעריסען ווערען און מיטוואָך 5 אין אָוונט זאָל פאָרקומען די פאָרטזעצונג. אין דער דעלעגאַציע זענען געוועהלט געוואָרען די דאָזאָרעס מינצבערג רוס און ניימאַן.

*

נעכטען אַרום האַלב 7 איז פאָרגעקומען דער המשך פון דער פערוואַלטונגס־זיצונג. פּרעזעס מינצבערג עפענט די זיצונג און לעגט פאָר אַז דאָזאָר ניימאַן זאָל אָפּגעבען דעם בעריכט פון דער דעלעגאַציע ביים וואָיעוואָדע. דאָזאָר ניימאַן ערקלערט אַז צוזאַמען מיט פּרעזעס מינצבערג זענען זיי געווען ביים וואָיעוואָדע און געבעטען אַנ'ערלויבניש אויסצוגעבען אויף דער פּסח־אַקציע 150,000 זל. דער וואָיעוואָדע האָט געענטפערט, אַז ער קען די פראַגע נישט דעצידירען, אַז די בעשטעטיגונג דאַרף קומען פון מיניסטעריום. דער היי־יאָהריגער סכום אויף דער פּסח־אַקציע קען נישט איבערשטייגען דעם פאַראַיאָהריגען סיידען אין קלייניגקייטען.

נאָך אַ קורצען וכוח ווערט דער פאָרשלאַג פון דאָזאָר ציטרינאָווסקי וועגען אויסגעבען אויף דער פּסח הילפס־אַקציע 150,000 זל. ווי ס'האָט בעשטימט דער קהלה ראַט אָפּגעוואָרפען. פאַר'ן פאָרשלאַג האָבען געשטימט די דאָזאָרעס ציטרינאָווסקי, זעלמאַנאָוויטש און האָפמאַן.

קהלה דאַרף זאָרגען פאַר עלענדע קינדער.

די נעכטיגע קאָנפערענץ פון אינסטיטוציעט פאַר קינדער־פערזאָרגונג.

דער אַלאַרם, וואָס דער „נייער פאָלקסבלאַט" האָט אויפגעהויבען אויפ'ן אַדרעס פון ראַבינאַט און דער קהלה־פערוואַלטונג וועגען דעם גורל פון די אונטערגעוואָרפענע קינדער, האָט געטראָפען די קהלה אונגערוואַרטעט. דער קהלה־פּרעזעס האָט צוזאַמענגערופען אַ זיצונג פון ראַבינאַט, וואו די פראַגע וועט בעהאַנדעלט ווערען, ס'וועט אויסגעפאָרשט ווערען דער ענין און ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען ווי אַזוי ס'זאָל זיין אויף ווייטער. דערביי איז אויפגעשוואומען אַ פּראָיעקט צו שאַפען אַ קאָמיטעט צווישען דער קהלה מיט די אינסטיטוציעס, וואָס בעשעפטיגען זיך מיט קינדער־פערזאָרגונג, און אַזוי־אַרום פערלייכטערן אויך די לעזונג פון דער פראַגע מיט די אונטערגעוואָרפענע קינדער. די פראַגע איז אויך בעהאַנדעלט געוואָרען אויף אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלע הילף און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אויף נעכטען 6 אין אָוונט צוזאַמענצורופען אין דער קהלה אַ קאָנפערענץ פון די קינדער־אינסטיטוציעס. צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען פערטרעטער פון העלענובעק, פאַמאָץ, „ניעדאָלאַ דזשעצנצא" יתומים־הויז אויף פּולנאָצנאַ 38, יתומים־הויז אויף פּולנאָצנאַ 39 „פשיטוליסקאַ" יתומים־הויז זגערזשפּער 40, פרויען־שוץ־פעראיין א. אַנדערע.

אַרום 7 אַ זייגער עפענט פּרעזעס מינצבערג די קאָנפערענץ אויף פּויליש און ערקלערט, אַז די קהלה וויל קומען אין קאָנטאַקט מיט די אינסטיטוציעס. ער לעגט פאָר, אַז ס'זאָל געשאַפען־ווערען אַ קאָמיסיע, וועלכע זאָל אין אַ פערשטענדיגונג מיט דער קהלה זיך בעשעפטיגען מיט אַלע פראַגען, וואָס זענען נוגע דאָס פערזאָרגען פון יודישע עלענדע קינדער.

אַדוו. ווייצמאַן אַלס פאָרזיצער פון דער סאָציאַלער הילפס־קאָמיסיע ערקלערט, אַז די קהלה, וועלכע פיהרט אָן מיט דער סאָציאַלער הילפס־טעטיגקייט צווישען יודען איז געוועזען אָפּגעריסען פון אַלע געזעלשאַפטען, זי דאַרף ווערען דער צענטער, אַרום וועלכען ס'זאָלען זיך גרופּירען אַלע אינסטיטוציעס. די אינסטיטוציעס זאָלען פערבלייבען אויטאָנאָם. פאַר די קינדער־אינסטיטוציעס איז די נאָהענטסטע אויפגאַבע געמיינזאַם אַרויסצוטרעטען פאַר'ן מאַגיסטראַט וועגען סובסידיעס און אויב די אַרויסטרעטונג וועט אונטערשטיצט ווערען דורך דער קהלה, וועט זי האָבען ערפאָלג. ער לעגט פאָר צו שאַפען אַ קאָמיסיע, וועלכע זאָל שאַפען אַ פּראָיעקט פון אַ סטאַטוט. די קאָמיסיע פאַר סאָציאַלע הילף פּראָיעקטירט אויך צו שאַפען אַ צווייטע קאָמיסיע פון די וואָהלטעטיגע אינסטיטוציעס ווי „דאַבראָטשינאָשטש", „אָרט" „טאָז" „רעטונגס־קאָמיטעט".

נאָך דעם הויבט זיך אָן אַ וכוח. דאָס ערשטע וואָרט נעהמט דאָזאָר רומקאָווסקי. ער ערקלערט, אַז די קהלה דאַרף טאַקי זיין די אָנפיהרערין פון יודישען לעבען, אָבער נישט די איצטיגע, וועלכע איז דורך מאַכינאַציעס פערכאַפּט געוואָרען פון דער אגודה, אַ קאָמיסיע קלויבען מען נישט, ווייל קיינער פון די אינסטיטוציעס האָט נישט געוואוסט וועגען וואָס מ'האָט איהם גערופען.

דער רעדנער בעריהרט אויך די פראַגע וועגען דער אַקציע אויף פּסח פאַר די עלענדע קינדער און פרעגט אָן, צי די קהלה האָט היי־יאָהר אַסיגנירט עפּעס אויף דעם צוועק און וויפיל?

אין דער ווייטערדיגער דיסקוסיע בעטייליגען זיך פרוי ניימאַן, ה' רייבענבאַך, אַדוו. ווייצמאַן, ה' פישער, פרוי בערלינערבלוי, פרוי קלאָק א. אַנד.

און ס'ווערט בעשלאָסען, אַז קיין קאָמיסיע ווערט דערווייל נישט געוועהלט.

די קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף וועט אַליין אויסאַרבייטען דעם פּראָיעקט פונ'ם סטאַטוט און וועט איהם פונאַנדערשיקען אינסטיטוציעס, כדי זיך מיט איהם צו בעקענען.

פּרעזעס מינצבערג ענטפערט אויף אַ רייהע געשטעלטע פראַגען און ערקלערט, אַז אויף דער אַקציע פאַר עלענדע קינדער איז בעשטימט געוואָרען דער פאַראַיאָהריגער בעטראַג (1700 זל.).

אין נאָמען פון אַלע אינסטיטוציעס פערלאַנגט דאָזאָר רומקאָווסקי, אַז פאַר יעדען קינד אין די אינסטיטוציעס זאָל בעשטימט ווערען צו 4 זלאָטיס. פּרעזעס מינצבערג זאָגט צו זיך צו בעמיהען, אַז די ווענדונג זאָל גינסטיג ערלעדיגט ווערען. בנוגע דעם אַלאַרם פון „נייעם פאָלקסבלאַט" וועגען די געפונענע קינדער, ערקלערט פּרעזעס מינצבערג, אַז שוין אינ'ם זעלבען טאָג האָט ער בעקומען אין קאַנצעלאַריע דעם אַרטיקעל אונטערגעשטראָכען מיט רויטען בליי און ער וועט אָננעהמען אַלע מיטלען דעם ענין אויפצוקלערען, און איינשטעלען אַזאַ אָרדנונג, אַז די ביז־איצטיגע פאַלען זאָלען זיך נישט ווייטער ווידערהאָלען.

מורא'דיגע בוי־קאַטאַסטראָפע אין וואַרשאַ

דער'הרג'עטע און פערוואונדעטע — אַרעסטירט דעם בוי־אונטערנעהמער, געוו. יודישער לאַווניק אינזש. ווייסבלאַט.

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט עטליכע מינוט פאַר 2 מיטאָג האָט אויף סטאַרינקעוויטשעס פּלאַץ, נעבען די נאָוואָגראָדזקאַ גאַס פּאַסירט אַ שרעקליכע בוי־קאַטאַסטראָפע. דער גאַנצער פראָנט פון דער נייער געביידע, וואָס ווערט איצט געמויערט פאַר דער פערוואַלטונג פון דער קאַנאַליזאַציע האָט זיך איינגעריסען, בעגראָבענדיג הינטער זיך די אַרבייטער, וועלכע האָבען זיך געפונען אויפ'ן בוי.

אויפ'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע איז אָנגעקומען פּאָליציי פייערלעשער און 3 קאַרעטקעס פון פּאָגאָטאָוויע, די רעטונגס־אַקציע האָט געדויערט ביז'ן אָוונט. עס זענען אַרויסגענומען פון אונטער די חורבות 3 הרוגים און 7 פערוואונדעטע. די סיבה פון דער שרעקליכע קאַטאַסטראָפע זאָל זיין דאָס, וואָס מ'האָט געמויערט אַ גאַנצען ווינטער בעת די גרעסטע פרעסט.

דעם בוי האָבען אויסגעפיהרט דער אינזשעניער מאַרעק ליכטענהיים און דער געוועזענער יודישער לאַווניק. דער אָנגעזעהענער כלל־טוער אינזש. ווייסבלאַט. לויט דער פעראָרדנונג פון דער פּראָקוראַטור זענען ביידע אינזשעניערען היינט אַרעסטירט געוואָרען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דערוואַרט מען, אַז די מאָרגענדיגע זיצונג פון וואַרשאָווער שטאָט־ראַט זאָל זיין זעהר אַ שטורמישע. די סאַנאַציע און ענדעקעס זאָלען שאַרף אַרויסטרעטען געגען דעם לאַווניק קערנער, וועלכער האָט פּראָטעזשירט דעם אינזשיניער ווייסבלאַט צו דער דערמאָנטער בוי.

——:0:——

סענסאַצ. פּראָצעס אין לעמבערג

וועגן מיסברויכען „און „לאַפּובקע“.

מאַנטאַג האָט זיך פֿאַר'ן לעמבערגערג שטראָף־טריבונאַל אָנגעהויבען אַ העכסט סענסאַציאָנעלער פּראָצעס.

אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק זיצען ד״ר סמ. לעוויצקי, דער אייגענטימער פֿון דער בוכהאַנדלונג און פֿערלאַג „לעקטאָר“ אין לעמבערג און זיין אָנגעשטעלטער ק. גוואָזשדוש, דער לייטער פֿון אַ ריגער טאַבאַק־הורטאָווניע. דער פּראָקוראָר לייענט דעם בעשולדיגונגס־אַקט, וואָס עס ווערט צוגעזעהן :

דר. כּ׳ לעוויצקי איז דער הויפּט־אַקציאָנער פֿון דער לעמבערגער בוכהאַנדלונג און פֿערלאַג „לעקטאָר“, ... קאַלאָיאַ־גאַס, ווייל ער האָט מיט אַ רייה יאָהרען צוריק געקויפט 90 פּראָצ. אַקציעס פֿון „לעקטאָר“. אויסער דעם האָט דר. לעוויצקי מיט אַ צייט צוריק בעקומען אַ קאָנצעסיע אויף אַ טאַבאַק־פערטיילונג צווישען אַלע טאַבאַק־קיאָסקען, וואָס געפינען זיך אויף אַלע פּאָסט־אַמטען אין גאַנץ פּוילען. עס דאַרף דאָ ערשט נישט אָנגעוויזען ווערען, אַז דאָס איז אַ גאָלדען געשעפט און דר. לעוויצקי האָט אין משך פֿון אַ קורצער צייט געהאַט אַ געלעגענהייט נתעשר צו ווערען.

צווישען אַנדערע איז אַלס לייטער פֿון דר. לעוויצקי׳ס טאַבאַק־הורטאָווניע, וואָס האָט פֿערטיילט רויכער־אַרטיקלען אין אַלע קיאָסקען פֿון די פּאָסט־אַמטען, געווען בעשעפטיגט אַ געוויסער דר. טוי.

אַזוי ווי אָבער די בעאַמטען פֿון דער לעמבערגער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“ האָבען פעסטגעשטעלט, אַז אין דער דאָזיגער הורטאָווניע זענען געוואָרען געמאַכט פֿערשידענע מיסברויכען האָט דער פּרעזעס פֿון דער הויגער איזבאַ סקאַרבאָוואַ, ה׳ דר. טאַרעאוש פּאָלאַק געמאַכט אַ פֿאָרשלאַג צום פינאַנץ־מיניסטעריום, מען זאָל אַוועקנעהמען בּיי דר. לעוויצקי די קאָנצעסיע אויף דער טאַבאַק־פערטיילונג..

ווען דר. לעוויצקי האָט זיך דערוואוסט, פֿון דער דאָזיגער מעשה, איז איהם געוואָרען פינסטער פֿאַר די אויגען.

דר. לעוויצקי האָט געשריבען אַ רייה בּריף צום פינאַנץ־מיניסטעריום קיין וואַרשאָ. אין די דאָזיגע בּריף ווערט דערצעהלט, אַז בּיי דער טאַבאַק־פערטיילונג פערדינט מען כמעט נישט קיין גראָשען. צו דעם ערשטען בּריף האָט ער אַפילו בּייגעלעגט אַן׳אָבשריפט פֿון די קאַסע־ביכער, וואָס דאַרף מכלומרשט בעשטעטיגען זיינע בעהויפּטונגען.

אינצווישען איז צווישען דר. לעוויצקי און דר. טוי אויסגעבראָכען אַ סכסוך, נאָך וועלכען דר. לעוויצקי האָט אָבגעשאַפט דעם דר. טוי פֿון זיין שטעלע אַלס לייטער פֿון דער הורטאָווניע.

אַ צייט נאָכ׳ן דאָזיגען פאַקט, האָט דאָס פינאַנץ מיניסטעריום בעקומען אַ נייעם בּריף פֿון דר. לעוויצקי, אין וועלכען ער בעקלאָגט זיך, דאָס די לעמבערגער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“ צענערט מיט׳ן ערלעדיגען פֿון זיינע בקשות און פיהרט אויס, אַז דאָס געשעהט אייגענס און אַליין צוליב דעם, וואָס דר. טוי, וועלכער איז אַן׳איינפלוסרייכער פּערזאָן אין דער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“, בעשטרעבט זיך, אַז דר. לעוויצקי׳ס בקשות זאָלען ווערען אויפגעהאַלטען, בסוף האָט דר. לעוויצקי פֿערזיכערט דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום, אַז ער וועט אויף פֿערלאַנג קענען ברענגען בעווייזען, אַז אַלעס, וואָס ער בעהויפּטעט איז אמת.

עס האָט נישט לאַנג געדויערט און דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום, וואָס האָט דערווייל זיך געגרייט אָבצוגעהמען זיין קאָנצעסיע בעקומען אַ דריטען בּריף, אין וועלכען עס ווערט בעשולדיגט דר. פּאָלאַק און אַ רייה בעאַמטען פֿון דער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“ אין נעמען לאַפּובקאַ...

אין דעם לעצטען בּריף דערצעהלט לעוויצקי, אַז עטליכע מאָל פלעגט מען אין זיין טאַבאַק־הורטאָווניע „געבען צו פערדינען“ פערשידענע בעאַמטע פֿון דער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“, וואָס האָבען געמאַכט בּיי דער טאַבאַק־פערטיילונג רינסטליכע אַרבּייטען. אויסערדעם פלעגט ער שיקען דורך זיין געוועזענעם בעאַמטען דר. טוי און אַ געוויסען סאַלאַמאָן אָרנשטיין פֿאַר׳ן פּרעזעס פֿון דער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“ אין לעמבערג, ה׳ דר. טאַרעאוש פּאָלאַק טעאַטער־בילעטען און אַנדערע חפצים.

דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום האָט אויפ׳ן גרונד פֿון די דאָזיגע בעשולדיגונגען פערפיהרט אַ אויספאָרשונג, בעת וועלכער עס האָט זיך קודם כּל אַרויסגעשטעלט, אַז די אָבשריפטען פֿון די קאַסע־ביכער פֿון דער טאַבאַק־הורטאָווניע האָט געמאַכט ק. גוואָזשדוש. אויך דאָס פינאַנץ ־ מיניסטעריום האָט נישט געגלויבט אָן זיינע מסירות און אָנגעקלאָגט דר. לעוויצקי׳ן.

נאָכדעם ווי דער בעשולדיגטער גוואָזשדוש האָט ערקלערט, אַז די אָבשריפט פֿון קאַסע־בוך האָט נישט ער נאָר דר טוי געמאַכט, האָט מען גענומען פערהערען דר. לעוויצקי.

דער בעשולדיגטער האַלט טיילווייז אויף זיינע בעשולדיגונגען, בפרט יענעם טייל, וואָס בעציהט זיך אויף דעם פּרעזעס און עטליכע בעאַמטע פֿון דער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“, וואָס שייך די פֿאַלשע אָפשריפט פֿון די קאַסע־ביכער פערטיידיגט זיך דער בעשולדיגטער, אַז נישט ער האָט זיי געמאַכט נאָר איינער פֿון זיינע אָנגעשטעלטע. דר. לעוויצקי ווייסט אָבער נישט, צי דאָס האָט געטון ד״ר טוי אָדער זיין צווייטער בעאַמטער, וואָס שטעהט איצט פֿאַר׳ן געריכט. 3

די עדות דר. טוי און אָרענשטיין, לייקענען אָבער, אַז זיי זאָלען ווען עס איז געווען שפּילער יראָל אַלכ פערמיטלער צווישען דר. לעוויצקי און דר. פּאָלאַק. נישט אָרענשטיין און נישט דר. טוי האָבען דעם דר. פּאָלאַק געגעבען טעאַטער־בילעטען אָדער אַנדערע חפצים, וואָס זיי האָבען געזאָלט בעקומען בּיי דר. לעוויצקי. זיי ווייסען נישט פֿון קיין שום „לאַפּאָווקע“, וואָס האָט געזאָלט געגעבען ווערען עמיצען פֿון די בעאַמטע פֿון דער היגער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“.

דער אורטייל ווערט ערוואַרט.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פֿון „נייעם פֿאָלקסבלאַט“ אַנטוואָרטען אויף יורידישע פֿראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פֿון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג

פֿון „נייעם פֿאָלקסבלאַט“.

בּיי דערלאַנגען אַן׳אָנפֿראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלייגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פֿון טאָג, וועלכען די אָנפֿראַגע ווערט אַריינגעגעבען. אויף אָנפֿראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 29 טען מערץ 1928

7232. K פֿון פּאָמאָרסקע.

דער טערמין אריינצוטראָגען דעקלאַראַציעס וועגען הכנסות איז פערלענגערט געוואָרען ביז׳ן 1 מאַי 1928.

7233. אַ לעזער פֿון די האַלעס.

בכדי צו בעקומען אַן׳אומזיסטען פּאַס, מוזט איהר האָבען אַ צייגניש פֿון עמיגראַציע־אַמט און איהר דאַרפט אויך פאָרשטעלען אַ בעשטעטיגונג פֿון די ענטשפּרעכענדע פינאַנץ־אַמטען, אַז איהר זענט נישט שולדיג קיין שטייערן.

דער פּאַס איז גילטיג אין משך פֿון 1 יאָהר,

7234 אַ פֿאַבריק־פערוואַלטער.

די אויסצאָהלונג־ליסטעס זענט איהר מחויב צו בעהאַלטען אין משך פֿון 1 יאָהר.

צום נישט בעצאָהלען אין בעשטימטען טערמין ביישראַג ווערט צוגערעכענט 2 פּראָצ. שטראָף.

אויב דאָס נישט בעצאָהלען איז פֿאָרגעקומען נישט צוליב ביזוויליגקייט מצד דער פירמע איז די הויפּט־פערוואַלטונג אויפ׳ן פֿאָרשלאַג פֿון דער קרייז־פערוואַלטונג בערעכטיגט דעם פערלעגענעם חוב פונאַנדערצוטיילען אויף ראַטעס אָדער אָפּצולייגען דאָס צאָהלען, פערקלענערענדיג גלייכצייטיג די שטראָף אויף 1 פּראָצ.

.7235 אַ האַנדעלס־אָנגעשטעלטער.

לויט׳ן פּונקט b אַרט. 1 פֿון דער פּעראָרדנונג פֿון מלוכה־פּרעזידענט פֿון 17. מאַי 1927 וועגען פערזיכערען אין פֿאַל פֿון אַרבּייטסלאָזיגקייט האָט איהר דאָס רעכט צו גענוסען פֿון דער זאַפּאָמאָגע נישט 13 וואָכען נאָר אין משך פֿון 26 וואָכען.

.7236 פּרץ אַ געטרייער לעזער פֿון מיצקעוויטשאַ.

.7237 האַניגוואורצעל פֿון פראַנציסקאַנער־גאַס

.7238 ש—ק.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פֿון 3—4 מיטבערענגענדיג די צייטונג.

—:O:—

.7239 מ. ק. פֿון ק.

וועגען בעפרייט ווערען גענצליך איז נישט פֿאַרהאַן די מינדעסטע האָפנונג. פֿאַר מילדערע קאָנען אָנערקענט ווערען די אומשטענדען, וואָס איהר זענט נאָך קיינמאָל נישט געוואָרען בעשטראָפט האָט אַ גרויסע פאַמיליע, זענט זעהר אָרים. די סעקוועסטרירטע סחורה איז געקויפט געוואָרען אויף באָרג, האָט לעצטענס בעצאָהלט גרעסערע סומען שטייערן.

ס׳איז מעגליך, אַז בּיי דער פערטיידיגונג לויט דער לינגיע, זאָל דאָס אויספיהרען די שטראָף אָבגעלייגט ווערען.

.7240 אַ לעזער פֿון זשעלאַנאַ.

פֿאַר פערלעגענע דירעקטע שטייערן ווערט גענומען אַ שטראָף אין דער הויך פֿון 2 פּראָצ.

די זעלבע מאָס ווערט אויך אָנגעוואַנדען לגבי זעלבסטשטענדיגע קאָמונאַלע שטייערן, סטעמפעל־אָפּצאָהלונגען, עקזעקוציעס־קאָסטען און פֿון פונאַנדערגעלייגטע אויף ראַטעס שטייערן.

.7241 אַ געטרייער לעזער פֿון קאַראָלאַ־גאַס.

איהר קאָנט נישט שענקען די שטראָף.

איהר האָט אָבער דאָס רעכט נישט צו וועלען עדות־זאָגען אין פּראָצעס געגען זייער זוהן. ממילא וועט ער שוין אַזוי אויך בעפרייט ווערען.

.7242 אַ כאַלופּניק.

אויב מ׳אַרבּייט אַליין אָהן געהילפען אַלס איינס צו געזעלען אָדער לערניינגלעך דאַרף מען קיין פּאַטענט נישט אויסקויפען.

—:O:—

.7243 ל. שצענשצליווי.

מיר האָבען וועגען אַזאַ אַמנעסטיע קיין שום אַהנונג נישט.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20.

גאַסטראָלען פֿון די בעליב־טע אַרטיסטען **חנה לערנער און דוד זיידערמאַן**

פרייטאַג, ד. 30־טן, 9 אָוועגד צו בּיליגע פּרייזען פֿון 1 ביז 2.50 צום 2־טען מאָל די אויסגענומענע פּיעסע, וואָס האָט געהאַט אַ גרויסען ערפאָלג

דער מאַסקירטער

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג און עפּילאָג מיט געזאַנג און טענץ פֿון ראַקאָוו. הויפּט־ראָלען: סאָפיע—ח. לערנער; סיימאָן—זיידערמאַן.

שבת, 3.30 נאָכמ. צו בּיליגע פּרייזען

אין נאָמען פֿון גאָט

לעבענס־בילד אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פֿון שטיינבערג, הויפּט־ראָלען: יהושיע׳לע—חנה לערנער; יצחק—דוד זיידערמאַן.

שבת, דעם 31־טען, 9 אָוועגד נייע אויפפיהרונג! די גרויסע היסטאָרישע אָפּערעטע, וועלכע נעמט שטאַרק אויס ביים לאָדוער פּובליקום

„על נהרות בבל“

אין 8 בילדער מיט 30 נומערן געזאַנג פֿון לאַטיינער. הויפּט־ראָלען: דוד ל—חנה לערנער; זרובבל—דוד זיידערמאַן.

זונטאַג, דעם 1־טען אַפּריל 9 אין אָוועגד נרויטע פּאָפּולערע פֿאָרשטעלונג פֿון 1 ביז 2.50 זל. די שענע קאָמישע פּיעסע מיט געזאַנג און טענץ

„מאַשקע ווערט אַ כלה“

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פֿון שטיינבערג. הויפּט־ראָלען: מאַשקע—חנה לערנער; וואָלאָדיא—ד. זיידערמאַן. קופּלע „וואו נעמט מען די מיידלעך פון אמאָל“ געזונגען דורך חנה לערנער.

ס׳נעהמען אָנטייל פּ ר ו י ע ן: בעזמאַן, זעוויקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פאָדערמאַן. מ ע נ ע ר: אַריעל, ראָזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווילינג. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. טענץ איינשטודירט פֿון טאַנץ־מייסטער ב. לייבאָוויטש. אַדמינ.: א. בעזמאַן. ביהנע־לייטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען אין פילהאַרמ.־קאַסע.

אַנאָנס! די נאָהנסטע 2 פּרעמיערען: **די יודישע שיקסע און סיידו, וואו קריגסטו**

אין הויף פֿון לעצטען צאַר.

טאָג־בוך פֿון דער הויפדאַמע אַננאַ ווירובאָווע.

(44 יודיש—ל. בּראַנט.

—:O:—

עס שרייבט צו מיר גנילושקא (באַדמאַיעוו), ער איז געוואויר געוואָרען וועגען דער קראַנקהייט פֿון קליינטשיגען[1], ער ווייסט אויך, אַז דער זקן איז נישטאָ און ער טראַכט, צי וועט מען נישט קאָנען דאָ עפּעס אַריינכאַפּען[2]

ער שרייבט צו מיר:

„פילגעשעצטע אַננאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ! וויסענדיג אייער אויפריכטיגע איבערגעגעבענהייט צו פּאַפּאַ און מאַמאַ, וועלכע זענען אַזוי ליב אין האַרץ, בעט איך אייך מיך אויסצוהערען. ס׳האָט מיך אַרומגענומען אַ שרעק ביז טרעהרען, ביז האַרץ־קלעמעניש, ווען כ׳בין געוואויר געוואָרען פֿון די צייטונגען, אַז דער קליינטשיגער איז ווידער קראַנק און נאָך אין אַזאַ מאָמענט, ווען דער בעטער פֿאַר אונז איז מיט אייך נישטאָ. דעריבער בעט איך אייך, גיט דאָס איבער מאַמאַ, און זאָל מען דאָס איהם געבען רעגולער אין משך פֿון 3 טאָג (עס האַנדעלט זיך וועגען אַ מעדיצין). אויב דאָס פערבריהעניך, אַז ער וועט עס איינגעהמען אינווענדיג, ד.ה. אויסטרינקען ווי טיי, וועט נישט פערקלענערען די טעמפּעראַטור, דאַן זאָל מען מאַכען אַ קאָמפּרעס פֿונם זעלבען פערבריהעניך. די טעמפּעראַטור וועט אומבעדינגט פֿאַלען. איך בעט אייך בשעת מעשה קיין שום אַנדערע מעדיצינען נישט צו געבען. צו עסען געבען בלויז האַפער־פלאָקען אויף מילך און אַ פיליזשאַנקע בוליאָן אַ טאָג. אַ וויכטיגער תנאי ביים היילען — קיין שום אַנדערע מעדיצינען און שטרענג אויספיהרען דאָס, וואָס איך פֿעראָרדען. נאָר בּיי דעם בעדינג קאָן איך גאַראַנטירען פֿאַר אַ גיכער און פולער געזונג. אויב עמיצער וועט האָבען דעם פערדאַכט, אַז די מעדיצינען זענען גיפטיגע און קאָנען בכלל געבען נעגאַטיווע רעזולטאַטען, לעג איך פֿאַר אויפצובריהען אויף דריי פיליזשאַנקעס וואַסער און אַ דערוואַקסענער זאָל עס אויסטרינקען מיט איין מאָל און זיך געפינען אין פולער זיכערקייט.

צום בּריף איז צוגעלעגט אַ פּאַקעטעל מיט פּראָשקעס.

מאַמאַ, וועלכע איז געוועזען אינגאַנצען אָפּגעשוואַכט פֿון די שלאָפלאָזע נעכט ביים בעט פֿון קליינטשיגען, האָט אַ שוואַכען שמייכעל געטון בּיי מיין פערזיכערונג, אַז דעם קליינטשיגען וועט פֿון די פּראָשקעס בעסער ווערען, אָבער דאָך האָט זי געפאָלגט. פֿאַר׳ן שלאָף האָט זי געגעבען דעם קליינטשיגען אויסצוטרינקען, און אינדערפריה האָט מען מאַמאַ דערלאַנגט אַ דעפּעשע פֿון זקן:

„מאַמאַ, מיין טייערע, גאָט האָט אויסגעהערט אונזערע תפילות, דיין קינד איז געזונד. בעט צו גאָט, גריגאָרי“.

ווען מאַמאַ און פּאַפּאַ זענען אַריין און האָבען אַרויפגעלעגט די דעפּעשע אויפ׳ן קליינטשיגענס קאָפּ, האָט ער געעפענט די אויגען און פריהליך אָנגעהויבען לאַכען, מאַמאַ האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני און פּאַפּאַ האָט זיך צעוויינט און דער קליינטשיגער האָט געזאָגט: מ׳דאַרף נישט וויינען! זאָל מען אַרויספיהרען מיין פערדעל, וועל איך איהם געבען צוקער!

דער קליינטשיגער איז געזונד. פולקאָם געזונד. מאַמאַ געהט אַרום ווי אַ פערצויבערטע און שמייכעלט.

(פאָרטזעצונג קומט).

---

[1] אין הערבסט 1912 אין סקערנעוויץ, וואו הין די קייזערליכע פאַמיליע איז געפאָהרען אויף יאַגד, איז דער טראָנפאָלגער אומגעשיקט אַריינגעשפּרונגען אין אַ לאָדקע, און דער שפּרונג האָט בּיי איהם אַרויסגערופען אַן׳איינערליכע בלוט־אויסגיסונג. דריי וואָכען האָט ער געשוועבט צווישען טויט און לעבען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קראַנקהייט פֿון נאַסליעדניק ווערט איבערגעגעבען פאָלגענדעס: צום קראַנקען האָט מען אַרויסגערופען דעם בעריהמטען, איצט פערשטאָרבענעם פּראָפעסאָר איזראַעלס (אַ יוד) פֿון בערלין. פּראָפּ. איזראַעלס האָט ערקלערט, אַז ר׳איז גרייט צו קומען, אָבער מיט׳ן בעדינג אַז עס זאָלען אָפּגעשטעלט ווערען די יודען־רדיפות, וועלכע זענען דעמאָלט פֿאָרגעקומען אין קיעווער גובערניע. דער צאַר איז דערויף איינגעגאַנגען און די רדיפות זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען.

[2] וועגען די סיבות פֿון ראַספּוטינס אָפּוועזענהייט דערצעהלט ראָדזיאַנקאָ. אין פריהלינג 1912 איז די קייזערליכע פאַמיליע געפאָהרען קיין קרים. ווירובאָוואַ׳ן איז געלונגען אַריינצוזעצען ראַספּוטינ׳ען אין צוג פֿון דער סוויטע, אין קופּע פֿון פירשט טומאַנאָוו. עמיצער האָט וועגען דעם איבערגעגעבען ניקאָלאַי׳ען, וועלכער האָט, לויט די ווערטער פֿון ראָדזיאַנקאָ׳ן, נאָך קנאַפּ זיך אָפּגעגעבען רעכענונג וועגען די געשעהענישען און וועלכען ראָדזיאַנקאָ האָט זיך בעמיהט צו עפענען די אויגען אויף דער אמת׳ער פיזיאָנאָמיע פֿון „זקן“ און האָט איהם אַפילו צוגעשטעלט אין מערץ 1912 אַ שריפטליכען מעמאָריאַל וועגען ראַספּוטינ׳ען. דערוויסענדיג זיך, אַז ראַספּוטין געפינט זיך אין צוג, האָט ניקאָלאַי אויף דער סטאַנציע טאָסנאָ, געהייסען דעם צוג פערהאַלטען, אַרויסזעצען דעם „זקן“ און אַוועקשיקען איהם אין טאָבאָלסקער גובערניע מיט אַן׳אַגענט פֿון דער געהיים־פּאָליציי, פֿון דעמאָלט אָן האָט ראַספּוטין אַ געוויסע צייט זיך אין הויף נישט בעוויזען, קומענדיג קיין פּעטערבורג בלויז אויף אַ צוויי־דריי טאָג.

רופט זיין געליבטע חתונה האָבען און ערמאָרדעט זי.

אַ מערקווירדיגע מאָרד־געשיכטע, וואָס האָט זיך פערלאָפען אין דייטשלאַנד.—דער מאָרד איז בעגאַנגען געוואָרען נאָך מיט אַנדערהאַלבען יאָהר צוריק.—מען געפינט דעם מערדער אין טורמע וואו ער איז געזעסען פאַר אַ גנבה.

פאַר׳ן געריכט אין פּאָטסדאַם איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס וועגען אַ שרעקליכען מאָרד.

אין אָנהויב יאָהר 1926 האָט דער 25־יאָהריגער מעכאַניקער אַלבערט שוואַרצע, פון דעם שטעטעלע קאַפּוט, זיך בעקענט אויף אַ באַל מיט אַ 23־יאָהריגע מיידעל, מאַרטא רושאָהן, און צווישען די צוויי יונגע מענשען האָט זיך פערקניפּט אַ ליבע.

אַזוי זענען אַוועק איינגע מאָנאַט, און מאַרטא רושאָהן, וועלכע איז געווען אַ דינסט־מיידעל, האָט בעקומען אַרבייט אין דער דערבייאיגער שטאָדט פּאָטסדאַם, און זי איז אַהין אַוועק אויף איהר נייער שטעלע און האָט זיך אָפּגעזעגענט מיט איהר געליבטען אַלבערט.

אַלבערט האָט שטאַרק נאָך איהר געבענקט. ער האָט דאָ שוין געקריגען נייע בעקאַנטשאַפטען מיט יונגע פרויען, אָבער איינמאָל האָט ער בעקומען אַ בריוועלע פון זיין געליבטער מאַרטאַ, אין וועלכען זי שרייבט איהם, אַז זי דאַרף באַלד ווערען מוטער.

די נאַכריכט האָט איהם נישט שטאַרק געשמעקט, און ער איז אַוועק זיך האַלטען אַן עצה מיט זיינע עלטערן, וואָס צו טון. זיינע עלטערען האָבען געוואוסט אַלצדינג פון זייער זוהנ׳ס לעבען, און זיי האָבען איהם נישט נאָר נישט געשטערט אין דעם, נאָר זיי זענען נאָך געווען שטאָלץ אויף דעם „העלדישען“ זוהן זייערען, אָבער מיט דעם אַז זייער זוהנ׳ס געליבטע וועט האָבען אַ קינד, און אַז מען וועט דאַרפען צאָהלען פאַר׳ן אויסהאַלטען דעם אומגעזעצליכען קינד, זענען זיי נישט געווען צופרידען.

איין אומגעזעצליך קינד האָט שוין אַלבערט געהאַט, און דאָס געריכט האָט איהם שוין דעמאָלט געהאַט צוגע׳משפט צו צאָהלען אַ מאָנאַטליכע סומע דער מוטער פון דעם קינד, אַן אַרבייטערין אויף אַ פארם ביי דעם שטעטעל, וואו שוואַרצע האָט געוואוינט. און ער האָט געצאָהלט יעדען מאָנאַט, שוין אין פערלויף פון איבער אַ יאָהר, פערשטעהט זיך מיט דעם טאַטענ׳ס געלד.

נאָכדעם, ווי אַלבערט האָט געכאַפּט אויסגעזידעלט פון זיין טאַטען, האָט ער זיך בעטראַכט, אַז מען מוז אַזוי מאַכען, די וועלט זאָל זיך נישט דערוויסען וועגען דער געשיכטע מיט דער דינסט־מיידעל מאַרטאַ. ער האָט אָנגעשריבען אַ בריף צו זיין געליבטער אין פּאָטסדאַם, און ער האָט איהר געבעטען, זי זאָל קומען דעם און דעם טאָג צו זיי, אין קאַפּוט. ער האָט שוין גערעדט מיט זיינע עלטערען, און זיי זענען איינגעגאַנגען אויף דעם שידוך. דעריבער זאָל זי קומען, און דעמאָלט וועלען זיי אָפּרעדען אַלץ, וואָס ס׳איז נויטיג געווען דער חתונה.

ווען דאָס מיידעל האָט בעקומען אַזאַ בריף, איז זי געוואָרען אויסער זיך פון שמחה, האָט באַלד צוזאַמענגעפּאַקט איהר פּעקעל און אָנגעקומען אין קאַפּוט, שפּעט אין אָווענד.

דער „חתן“ האָט אַוועקגעפיהרט די „כלה“ זיינע אין גאָרטען פון זיינע עלטערען. ער האָט געזאָגט, אַז אַ שטוב קען ער איהר איצטער נישט אַריינפיהרען, ווייל די עלטערען שלאָפען שוין און ער וויל זיי נישט שטערען. זיי וועלען ביז פאַגינען צוברענגען אין גאָרטען.

אין גאָרטען האָט אַלבערט שוין געהאַט אָנגעגרייט אַ קאָלדרע. ער האָט אויסגעשפּרייט די קאָלדרע איבער אַ בייט, און זיי האָבען זיך דאָרטען ביידע צוגעזעצט. מען האָט זיך גענומען האַלזען און קושען, און אַזוי זענען אַוועק אַ פּאָר שעה אין די גרעסטע צערטליכקייטען, און ווען די צערטליכקייטען צווישען די צוויי געליבטע האָבען דערגרייכט זייער העכסטען פונקט, — האָט אַלבערט אָנגעכאַפּט זיין געליבטער פאַר׳ן האַלז און זי דערשטיקט, און דערנאָך האָט ער אַרויסגעכאַפּט אַ שווערע קצב׳ישען האַקמעסער, וואָס ער האָט שוין פון פריהער געהאַט אָנגעגרייט, און האָט נאָך דער אומגליקליכער מיידעל צושמעטערט דעם שאַרבען. דאַן האָט ער אַוועקגעשלעפּט דעם קערפּער אָן אַ זייט פון גאָרטען און האָט איהם דאָרטען בעגראָבען אונטער אַ פונדאַמענט פון אַן אַלטער, חרוב׳ער הייזעל, וואָס איז דאָרטען געשטאַנען. ווען אַלץ איז שוין געווען אין אָרדנונג, האָט ער זיך געלעגט שלאָפען, און קיין לעבעדיגער מענש האָט נישט געוואוסט פון דער אַרבייט, וואָס ער האָט ביינאַכט אָפּגעטון.

אַזוי איז אַוועק איבער אַ יאָהר, און קיינער האָט זיך פון גאָרנישט געכאַפּט. די מוטער פון דער ערמאָרדעטער האָט אָנגעוויזען דער פּאָליציי, אַז איהר טאָכטער איז ערגעץ פערשוואונדען.

דערווייל האָט דער קצב שוואַרצע, דער פאָטער פון דעם מערדער, פערקויפט זיין גאָרטען, און דער נייער אייגענטימער האָט בעשלאָסען צוצונעמען די האַלב־חרוב׳ע הייזעלע.

האָט ער געלאָזט אויסגראָבען דעם פונדאַמענט פון דער הייזעלע, און גראָבענדיג, האָבען די אַרבייטער דאָרטען געפונען אַ האַלב־צופוילטען קערפּער פון אַ פרויענצימער. מען האָט וועגען דעם געמאָלדען פּאָליציי, מען האָט גענומען פאָרשען, ווער דאָס קען זיין, עס האָט זיך אָפּגעזוכט די מוטער פון דער מיידעל, וועלכע האָט דערקענט איהר טאָכטער. די פּאָליציי האָט זיך גענומען זוכען, ווער דער מערדער איז. און עס פערשטעהט זיך, אַז ס׳איז נישט שווער געווען צו פאַלען אויף די שפּורען פון דעם יונגען שוואַרצע, ווייל אין שטעטעל האָבען דאָך אַלע געוואוסט, אַז ער האָט געפיהרט אַ ליבע מיט דער ערמאָרדעטער, און אויסערדעם האָט דער גאָרטען פריהער געהערט צו זיינע עלטערען. מען האָט גענומען זוכען אַלבערט׳ן, אום איהם צו אַרעסטירען און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער זיצט שוין אין טורמע פאַר אַ גניבה, מען האָט איהם גענומען אויספרעגען און אויספאָרשען, אין אָנהויב האָט ער געלייקענט שטיין און ביין, אָבער ענדליך האָט ער זיך מודה געווען, און ער האָט אויסדערצעהלט די גאַנצע געשיכטע פון דעם מאָרד, אַזוי ווי דאָס איז דאָ אָקאָרשט בעשריבען געוואָרען.

פאַר׳ן געריכט האָט דער אָנגעקלאָגטער, אַלבערט שוואַרצע, ווייטער געלייקענט שטיין און ביין אין זיין שולד. ווען מען האָט איהם דערמאָהנט וועגען דעם מאָרד, האָט ער געזאָגט, אַז דאָס, וואָס ער האָט זיך מודה געווען, איז געווען אַ ליגען, אַז ער האָט קיינמאָל גאָרנישט געקענט טראַכטען וועגען ערמאָרדען זיין געליבטע.

דער פאָרזיצער פון געריכט האָט איהם אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דעם, אַז ווי מען רעכענט, האָט ער איהר ערמאָרדעט דערפאַר, וואָס זי האָט ערוואַרטעט פון איהם אַ קינד, און וואָס דורכ׳ן מאָרד האָט ער געהאָפט זיך צו בעפרייען פון צאָהלען פאַר דעם אומגעזעצליכען קינד, וואָס האָט געדאַרפט געבוירען ווערען.

שוואַרצע האָט אויף דעם געענטפערט, אַז דאָס קינד, וואָס מאַרטאַ האָט געדאַרפט האָבען, איז גאָרנישט געווען פון איהם, אַז זי האָט זיך אַרומגעשלעפּט מיט נאָך אַנדערע יונגעלייט, און ווען זי וואָלט איהם אָנגעקלאָגט אויף צו צאָהלען פאַר דעם קינד איהרען, וואָלט ער געקענט דעם געריכט בעווייזען, אַז דאָס קינד איז נישט פון איהם. אַזוי, אַז דער שרעק, פאַר דעם קינד, וואָס קען קומען, האָט איהם נישט געקענט זיין קיין אורזאַכע פאַר אַ מאָרד.

דאָס געריכט האָט בעשלאָסען אַרויסצופאָהרען קיין קאַפּוט, אויפ׳ן אָרט פון מאָרד, און מיטנעהמען אַהין אויך דעם מערדער.

און ווי נאָר מען האָט דעם מערדער אַריינגעפיהרט אין גאָרטען, האָט ער זיך שוין אין דער ערשטער מינוט געווענדט צו דעם ריכטער און געזאָגט:

יאָ, דעם מאָרד בין איך בעגאַנגען, און אַלץ וואָס איך האָב דערצעהלט אויף דעם פריהער איז געווען ריכטיג.

אויף דער פראַגע פון ריכטער, פאַרוואָס ער האָט ערמאָרדעט זיין געליבטע, האָט ער געענטפערט

— ווייל זי האָט מיר פערטומעלט דעם מוח מיט דעם קינד, וואָס זי דערוואַרט, און מיט דעם אַז מיר מוזען הייראַטען, דאָס איז מיר איבערדריסיג געוואָרען.

ווען מען האָט דעם מערדער אַרויסגעפיהרט פון גאָרטען און צוריקגעפיהרט צו דעם אויטאָמאָביל, אום אָפּצופיהרען קיין פּאָטסדאַם אין געריכט האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ טראַגישע סצענע: עס האָט זיך געעפענט אַ פענסטער פון אַ הייזעלע, פון איהם האָט אַרויסגעקוקט די מוטער פון דעם מערדער, און זי האָט געהאַלטען אַ קינד אויפ׳ן אָרים. דאָס קינד איז געווען דעם מערדער׳ס אומגעזעצליך קינד, וואָס ער האָט געהאַט מיט דעם פאַרם־אַרבייטערין. די פרוי האָט דורכ׳ן פענסטער אויסגעשריען צו איהר זוהן:

— מיין זוהן, דערלאַנג צום לעצטען מאָל אַ קוק אויף דיין קינד!

אויפ׳ן געריכט איז אויך געווען די ערשטע געליבטע פון דעם מערדער, די אַרבייטערין אויפ׳ן פאַרם, וועלכע האָט געהאַט פון איהם אַ קינד. זי האָט וועגען איהם געגעבען די בעסטע מיינונג.

ביי די ריכטער איז אויפגעקומען אַ פערדאַכט, אַז די געליבטע פון דעם מעכאַניקער האָט אויך געהאַט אַ שייכות צו דעם מאָרד. זי נעהמט זיך עפּעס צו שטאַרק אָן פאַר איהם. און אין געריכטס־זאַל גופא, באַלד נאָכ׳ן ערות־זאָגען, האָט מען איהר אַרעסטירט.

דער מערדער איז פעראורטיילט געוואָרען צום טויט.

אַ. מאַנדעל.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספּעציאַליסט פאַר קינדער- און אינערע קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראַהלונגען (קוואַרץ-לאַמפּען). נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

Dr. RÓŻANER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט־אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע־זאַל פאַר פרויען

„אררט“
זאַכאָדניאַ 43.
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער־טעאַטער
אונטער דער לייטונג מ. בראָדערזאָן
די לעצטע וואָך!
היינט דאָנערשטאָג — 1 פאָרשטעלונג: אָנהויב 9.15 אין אָווענד
ווידערהאָלונג פון 5. פּראָגראַם א. נ.
„מלוה מלכה“
1. פּראָלאָג
2. מלוה מלכה
3. זייגערל
4. שפּאַניש. סקעטש
5. כינעזיש. פעכער
6. בלינדע
7. קיישלען
8. מיין 1. דעפּאָזיטן
9. קאָנטאָניסטען
10. נאָך דער חופה
11. גאָשציני דוואָור

סוף פון גרויסען בארמאַט-פּראָצעס

די שטאַלצע רעדע פון הויפּט-אָנגעקלאָגטען.

בערלין, 28. (טעלעגראַפיש דורך יט"א). היינט האָט זיך דאָ פערענדיגט דער לאַנג-דויערנדער באַרמאַט-פּראָצעס. ביים שלוס פון די פערהאַנדלונגען האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ זעהר דראַמאַטישע סצענע, בעת דער הויפּט-אָנגעקלאָגטער יוליוס באַרמאַט האָט געהאַלטען זיין לעצט וואָרט. יוליוס באַרמאַט האָט געזאָגט, אַז דער גאַנצער פּראָצעס איז ענטשטאַנען צוליב דעם, כדי די דייטשע רעאַקציאָנערען זאָלען האָבען וואַהל-מאַטעריאַל. דער אַנטיסעמיטישער אויספאָרשונגס-ריכטער האָט פון איהם פערלאַנגט, אַז ער זאָל אַרויסגעבען די קאָרעספּאָנדענץ פון געוויסענעם דייטשען סאָציאַל-דעמאָקראַטישען פּרעזידענט עבערט און מיג. שיידעמאַן. היות אָבער ווי ער איז נישט קיין פּראָוואָקאַטאָר האָט ער די קאָרעספּאָנדענץ נישט אַרויסגעגעבען, צוליב דעם האָט מען איהם אַרעסטירט געמאַכט אַ תל פון זיין קאָנצערן, פערפיהרט אַ סענסאַציאָנעלען פּראָצעס און געפיהרט אַ ווילדע אַנטיסעמיטישע העצע. מ׳האָט איהם בכיון רואינירט. הגם מ׳ווייס זעהר גוט, אַז ער האָט פיל געהאָלפען דייטשלאַנד. באַרמאַט לייקענט קאַטעגאָריש, אַז ער זאָל האָבען ווען ס׳איז געגעבען שוחד אָדער געמאַכט אומלעגאַלע געשעפטען. די רעדע פון יוליוס באַרמאַט, וועלכער איז ווי בעוואוסט אַ לאָדזער יוד האָט געמאַכט אויפ׳ן געריכט אַ געוואַלדיגען איינדרוק.

היישעריקען געהען אויף יריחו.

ירושלים 28 (יט"א טעלעגראַפיש) אין דער אומגעגענד פון יריחו האָבען זיך בעוויזען כמאַרעס פון היישעריקען.

אידיציין פונטיגער

סענסאַציאָנעלער ראמאן

106 פון מאָריס לעבלאַן

— אויב איהר האָט געוואוסט פון די צייטונגען איהר געשיכטע, האָט איהר דאָך אויך געדאַרפט וויסען וועגען די בעשולדיגונגען, וועלכע מען שטעלט געגען איהר אַרויס.

— די פאָרוואורפען האָבען נישט קיין בעדייטונג פאַר די, וועלכע קענען פלאָרענציע׳ן. דאָס איז איינע פון די איידעלסטע און בעסטע מענשען, וועלכע איך האָב אין מיין לעבען געקענט.

— און די דאָקומענטען, פון וואַנען האָט איהר זיי גענומען.

— כ׳ווייס נישט, מיט אַ פּאָר טאָג צוריק האָב איך געפונען ביי זיך אויפ׳ן טיש אַ בריף, אין וועלכען מ׳האָט מיך אינפאָרמירט, אַז די דאָקומענטען וועלען אָנקומען קיין ווערסאַל „פּאָסט־רעסטאַנט“ אויף מיין נאָמען; מ׳האָט דערביי געבעטען איך זאָל קיינעם וועגען דעם נישט זאָגען און אַרום 3 בייטאָג געבען די פּאַפּירען פלאָרענציען זי זאָל זיי באַלד איבערגעבען דעם פּאָליציי־פּרעפעקט, גלייכצייטיג האָט מען מיר בעפוילען איבערצוגעבען דעם בייגעלעגטען בריף דעם סערזשאַנט מאָזע.

— דעם סערזשאַנט מאָזע? דאָס איז מאָדנע.

— אַ סברה, אַז ס׳האָט געהאַט אַ שייכות צו דעמזעלבען ענין. און אַזוי ווי איך ליב פלאָרענציע׳ן, ערפיל איך אַלע איהרע אויפטראַגען אין דער איבערצייגונג, אַז דאָס איז פאַר איהר וואוילוועגען. ווען איך בין צוריקגעקומען פון ווערסאַל, איז פלאָרענציע נישט געווען, איך האָב איהר דעריבער דערלאַנגט די פּאַפּירען, ווען זי איז צוריקגעקומען, אַרום 4 אַ זייגער.

— פון וואַנען זענען זיי געשיקט געוואָרען?

— פון פּאַריז. אויף דעם קאָנווערט איז געווען אַ מאַרקע מיט דער אויפשריפט ביעל־גאַס. דאָס איז די נאָהענטסטע פּאָסט־אָפּטיילונג אין יענעם קאַנט.

— און האָט אייך, שוועסטער, נישט אויסגעוויזען וואונדערבאַר, וואָס איהר האָט דעם בריף געפונען ביי זיך אין צימער?

— אודאי, ה׳ פּרעפעקט, אָבער די גאַנצע זאַך איז דאָך אַזוי מאָדנע...

— אָבער דאָך...—האָט ווייטער גערעדט ה׳ דעמאַליאָן, קוקענדיג מיט פאָרשענדע בליקען אויף פלאָרענציע׳ן,—און דאָך, איבערצייגענדיג זיך, אַז די אָנווייזונגען שטאַמען פון דעם זעלבען הויז און זענען נוגע די פּערזאָן, וועלכע וואוינט אין דעם הויז, צי איז אייך נישט געקומען אויפ׳ן געדאַנק, אַז די פּערזאָן...

— אָך, ה׳ פּרעפעקט, פלאָרענציע וואָלט נישט פעהיג געווען.

— פרל. לוואַסער האָט געשוויגען, אָבער אין איהר פּנים איז געווען אַן אויסדרוק פון איבעראַשונג, וואָס האָט איהר זיך ערשיטערט.

דאַן לואי איז צו איהר צוגעגאַנגען און געזאָגט:

— די פינסטערקייט ווערט צושטרייט, נישט וואָהר, פלאָרענציע? און דאָס מאַטערט דיך. אָבער ווער האָט אַוועקגעלעגט יענעם בריף אויפ׳ן טיש פון דער שפּיטאַל־לייטערין? דו ווייסט דאָס און דו ווייסט אויך, ווער עס פיהרט אָן מיט דער גאַנצער זאַך?

אָבער זי האָט נישט געענטפערט. דעמאָלט האָט דער פּרעפעקט געזאָגט, זיך ווענדענדיג צום קאָמיסאַר:

— ה׳ וועבער, זייט אַזוי גוט, און מאַכט אַ רעוויזיע אין צימער, וואו פרל. לוואַסער וואוינט. מיר מוזען דערגעהן די טיבות, פאַר וואָס זי שווייגט אַזוי האַרטנעקיג.

פלאָרענציע האָט זיי געוויזען דעם וועג, אָבער אין מאָמענט, ווען וועבער איז אַרויס פון צימער, האָט דאַן לואי אויסגעשריען:

— פאָרזיכטיג, ה׳ קאָמיסאַר!

— וואָס דען? מיט וואָס זיין פאָרזיכטיג?

— איך ווייס אַליין נישט,—האָט געענטפערט דאַן לואי, וועלכער וואָלט פאַקטיש נישט געקאָנט ענטפערען, פאַרוואָס עס האָט איהם בעאונרוהיגט די אויפפיהרונג פון פלאָרענציען,—איך ווייס נישט, אָבער דאָך וואָרען איך אייך...

וועבער האָט אַ ציה געטון מיט די פּלייצעס און איז אַרויס אין בעגלייטונג פון דער שוועסטער. אין פאָדערצימער האָט ער מיט זיך גענומען נאָך צוויי מענשען. פלאָרענציע איז געגאַנגען פאָראויס, איז אַרויף אויף די טרעפּען, דאַן איז זי געגאַנגען איבער אַ לאַנגען קאָרידאָר, וואו פון די זייטען זענען געווען טירען אין אַ רייה צימערען; צום סוף האָט דער קאָרידאָר פערקערעוועט אויף לינקס און האָט זיך פערענדיגט מיט אַ שמאָלען דורכגאַנג, וואו אין דער טיף האָט זיך געפונען אַ טיר.

דאָס איז געווען די טיר צו פלאָרענציעס צימער. די טיר האָט זיך געעפענט אויף דרויסען, אַזוי אַז פלאָרענציע איז אָפּגעטראָטען אויף צוריק, ציהענדיג צו זיך די טיר און דערמיט האָט זי געצוואונגען וועבער׳ן ער זאָל אויך צוריקטרעטען. אויסנוצענדיג דאָס, איז פלאָרענציע מיט איין שפּרונג אַריין אין צימער און האָט עס פערמאַכט מיט אַזאַ שנעלקייט, אַז דער קאָמיסאַר, וועלענדיג אָנכאַפּען די טיר, איז שיער נישט אומגעפאַלען,

— צום טייוועל!—האָט ער אויסגעשריען אין כעס,—זי וועט דאָרט פערברענען אַלע פּאַפּירען.

דאַן האָט ער זיך געווענדט צו דער שוועסטער:

— דאָס צימער האָט נישט קיין אַנדערען אַריינגאַנג?

— ניין, ה׳ קאָמיסאַר.

וועבער האָט געפּרובט די טיר עפענען, זי איז אָבער געווען פערשלאָסען פון אינווייניג און פעררינגעלט, ער האָט דעריבער געבעטען צו הילף איינעם פון זיינע מענשען, אַ בעריהמטען גבור, וועלכער האָט מיט איין קלאַפּ מיט דער פויסט אויסגעהאַקט אַ לאָך אין טיר. דורך דעם לאָך האָט דער קאָמיסאַר אַריינגעלעגט די האַנד, האָט אויסגעריגעלט און געעפענט די טיר,

פלאָרענציע איז אין צימער נישט געווען...

(פאָרטזעצונג קומט).

א געהעריגע שטימונג

ווענ העלשען יום-טוב בײַ דער פאַמיליע נאָר דאַמאָלס, ווען אַלע פאָרבערייטונגען וועלען האָבען דעם געהעריגען ערפאָלג. אַלערערשטענס מוז געלונגען דאָס געבעקס. דעריבער ראַטען מיר נישט צו ריזיקירען מיט די גוטע און רייכע צוריכטונגען, נאָר געברויכען צום באַקען ½ ד"ר עטקער'ס באַק-פּראָשעק „Backin" וועלכען מ'קען, אַזוי ווי ד"ר עטקער'ס בודינגען-פּראָשעק, צוקער, וואַניליען, מאָנטשקע „Gustin" א.ז.וו. בעקומען שטענדיג פריש אין אַלע געוועלבער. א סך נייע און ווערטפולע אָנווייזונגען צום באַקען קען מען זיך דערוויסען פון דעם נייעם פערשידענאַרטיגען אילוסטרירטען ביכעל מיט ד"ר עטקער'ס פאַרשריפטען, אויסגאַבע F, וואָס מ'קען בעקומען פאַר 40 גראָשען אין אַלע געוועלבער. פון דעם ביכעלע קען מען זיך דערוויסען גלייכצייטיג אַלע איינצעלהייטען וועגען דעם אויסגעצייכענטען באַק-אַפּאַראַט „Czarodziej" אויף וועלכען מ'קען בײַ א קליינעם גאַז-פלאַם באַקען, פּרעגלען און קאָכען.

Dr. August Oetker, Oliwa.

כשר לפסח
KUNEROL

אַ גאַראַנטיר-טער ריינער **שפּייז-פּעטס** :-: פון :-: קאָקאָסניס.

ווערט אויסגעאַרבייט אונטער דער השגחה פון הרב ר' שמואל עהרענפעלד פון מאַטטערסבורג מיט'ן רעכט פון הרב ר' אברהם צבי פּערלמוטער ווארשאַ.

№	1/1	07	06	03
		1.50		90
12	2,50	"	1.65	1.00
13	3.25	–	2.25	1.25
14	4,00	–	2.70	1.40
15	5.00	–	3.50	1.90
20	–	–	4.50	2.40
24	–	–	6.00	3.30
26	–	–	8.00	4.25
30	–	–	10.–	5.25
פרי ארץ	–	–	15.–	8.00
מעד I	3.50	2.75	2.25	1.25
מעד II	4.50	3.25	3.00	1.75
TAR	–	15.–	14.–	7.20
TAG	–	18.–	15.50	7.50

פרייז-קוראַנט 1928

בעקאַנטמאַכונג.

נאָך גרויסע מיה האָב איך בעקומען אַן'אַגענטור-שטן צו ברענגען וויין פון אונגאַרן, און מײַן לאַגער איז פערזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע אונגער-וויינען גוט און ביליג. אויך האָב איך איבערגענומען מײַן אַלטע אונגער-וויינען פון יאָהר 90—1889, וועלכע זענען נישט צו בעקומען אין גאַנץ פוילען. אויך איז בײַ מיר צו בעקומען ראָזינען-וויין פון מײַן איינגענער פאַבריק אויסגעפערטיגט פונקט ווי עכטער אונגער-וויין. מיט אַכטונג

יצחק מאיר גוטער

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 19, טעל. 35-83

בעמערקונג: אויך ספּעציעלען ווייטווײַן פאַר צוקער-ליידענדע און אויך אַלע אַרט זיסען רויט-וויין. אויך בעקומט מען בײַ מיר פּערש. ליקערן, מעהד און שפּריט, כשר לחג הפסח.

פערשידענע וואוינונגען

2 און 3-שטוביגע און קוך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אין די נײַ-אויפגעבויטע הייזער אויף מאַגיסטראַצקאַ 16 און אַל. 1-טער מאַי 73, ווי אויך איינציגע וואוינונגען אויף טראַמוואַיאָווע 3 נעבען סטאַשיץ-פּאַרק

זענען פון זאָפאָרט צו פערמיטען.

909 צו ערפאַהרען מאַגיסטראַצקאַ 16 נעבען העלענאָוו.

אַכטונג! אַפּעלושען אין א גרויסען אויסוואַהל נייעסטע קאָלירען און פאַסאָנען אינלענדישע, ווי אויך אויסלענדישע

בײַ **י. אַפּאַטאָווסקי, נאַוואָמיעסקאַ 5**

ביליגע פרייזען! ביליגע פרייזען!

E. GIESSER, Piotrkowska 84

****

עמפּפעהלט פון דער טעפּיך-פאַבריק א. מיללער, טאָמאַשאָוו

טעפּיכע, לױפער, קאָקאָסמאַטען

אין גרויסען אויסוואַהל צו פאַבריקס-פרייזען.

איינציגע עכטע פּערסישע טעפּיכע געלעגענהייטליך צו פערקױפען. 946

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 27-go marca 1928 r.

Dla dorosłych:

Wschód słońca

Dla młodzieży: Dla młodzieży:

„CHŁOPIEC z FLANDRJI"

(JACKIE COOGAN)

Następny program: **„12 djamentów"**

Wpoczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואַלינסקי נאָז, האַלז, אויערען קר. 3—4
ד"ר קערשנער קינדער קראַנקהײטען 9½-12 4-5
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקה. 11—1
ד"ר לוביטש הויט-און געשלעכט-קר. 12—1
ד"ר שמירגעלד נערווען און גײַסטיגע קר. 12½—2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקהײטען 12—1
ד"ר עליאַסבערג כירורגישע-קראַנקה. 1—3
ד"ר בערגסאָן פרויען און געבורט-הילף 3—4

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמאַ און בלוט.

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ווי אויך אַ דענטיסטישער קאַבינעט.

ד"ר ווילבערשטיין צאָהן-אַרצט 10—2 נט.
ד"ר לאַזשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ צאָהן-אַרצט 3—7

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א. אַ. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

Do pierwszorzędnej pracowni kapeluszy, potrzabna **podręczna i uczenica.**

Zgłaszać się **Cegielniana 26,** front, I p. prawa strona. 813

השבת אבדה.

נעכטען האָב איך פערלוירען אויף קילינסקי עק פּאָמאָרסקאַ א פּאָרטפעל מיט 2 קוויטעס פון דער באַנק

Spółek Zarobkowych

איינער אויף 550 זל. און דער צווייטער אויף 500 זל. ווי אויך פערשידענע דאָקומענטען, קוויטונגען, 4 פּראָטעסטען, וועלכע איך ערקלער רערמיט פאַר אומגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען צו

אברהם פלאַצקי,

306 פּאָמאָרסקאַ 37.

א קאַראַקולענעם דאַמען - פּאַלטען

פערקויף איך געלעגענהייטליך.

האָטעל „מאַנטייפּעל",

זאַכאָדניאַ 45, צימער 31.

מאַסאַזש- און היילגימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

צעגעלניאַנע 6, טעל. 51-89

רוקענבײַנער - פערקרימונגען, פּאַראַליזען, נערווען-שמערצען, אַסטמע, ראַמאַטיזם, שטוהל-פערשטאָפּונג, גינעקאָלאָגישע מאַסאַזשען, געהאָגרלונג פון יונגע שוואַכע קינדער (גריפען). נאָך דעם ענדיגען די שולע, דערט אויסגעגעבען א ציגניש. עמפּפאַנג פון 3—5 נאָכם

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27, tel. 51-78.

הויט און וענעריש קראַנקהייטען און ליבעס-האַל אונגעם. עמפּ פון 4—7 אין אָוונד

Dr. med.

L. Pikielny

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען- און האַרן-קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אָוונד

מצה-רײַבעכץ

העל, שיין, טרוקען מיט אַ הכשר

צו בעקומען בײַ דער פירמע

פּיעטרקאָווסקי און ברייטשטיין

אַלעקסאַנדריסקאַ 12, טעל. 40-92

צו ביליגע פרייזען. צו ביליגע פרייזען

איך קויף און פערקויף מעבעל

דיוואַנעס, פּעלצען, נײַ-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָווארען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פרייזען

א.ווייצמאַן נאַראָטאָוויטשאַ 19 (דזיעלנאַ)

אין מעבעל-געוועלב, (פּריוואַט-וואוינונג שענקעוויטש 29) בײַ מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 816

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּעטריקאָווער 17?!

ואמרת אליו, זאָלסטו איהם זאָגען

— אַז אין דעם ביוראָ —

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, ווי ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,
רעכט-קאָנסולענט.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 33-16.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערען קר. 10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאַנער הויט און געשלעכט קר. 10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקהייטען 1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען 12—2
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען 10—12 4—5
ד"ר טאָפּיערני פרויען און געבורט-הילף 1½-11 1—5 5—6
ד"ר קאָנמאַר כירורגישע-קראַנקהיים. 5-4 זונ. 1—2
ד"ר היינבערג אינ. הערץ לונגען-קר. 1-11 5½—7
ד"ר סטופּעל רענטגען 10—12 4—6
א. גראַדזענטשיק צאָהן-אַרצט 3—7
נ. ראָזעס צאָהן-אַרצט 9—2

דטהן-מעדהאַנדלונג, בעלייכטונגען, קראָנען, מאָסטען א. א. וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט

האַנדלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען. קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.

אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט

פּראָפ. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufm...